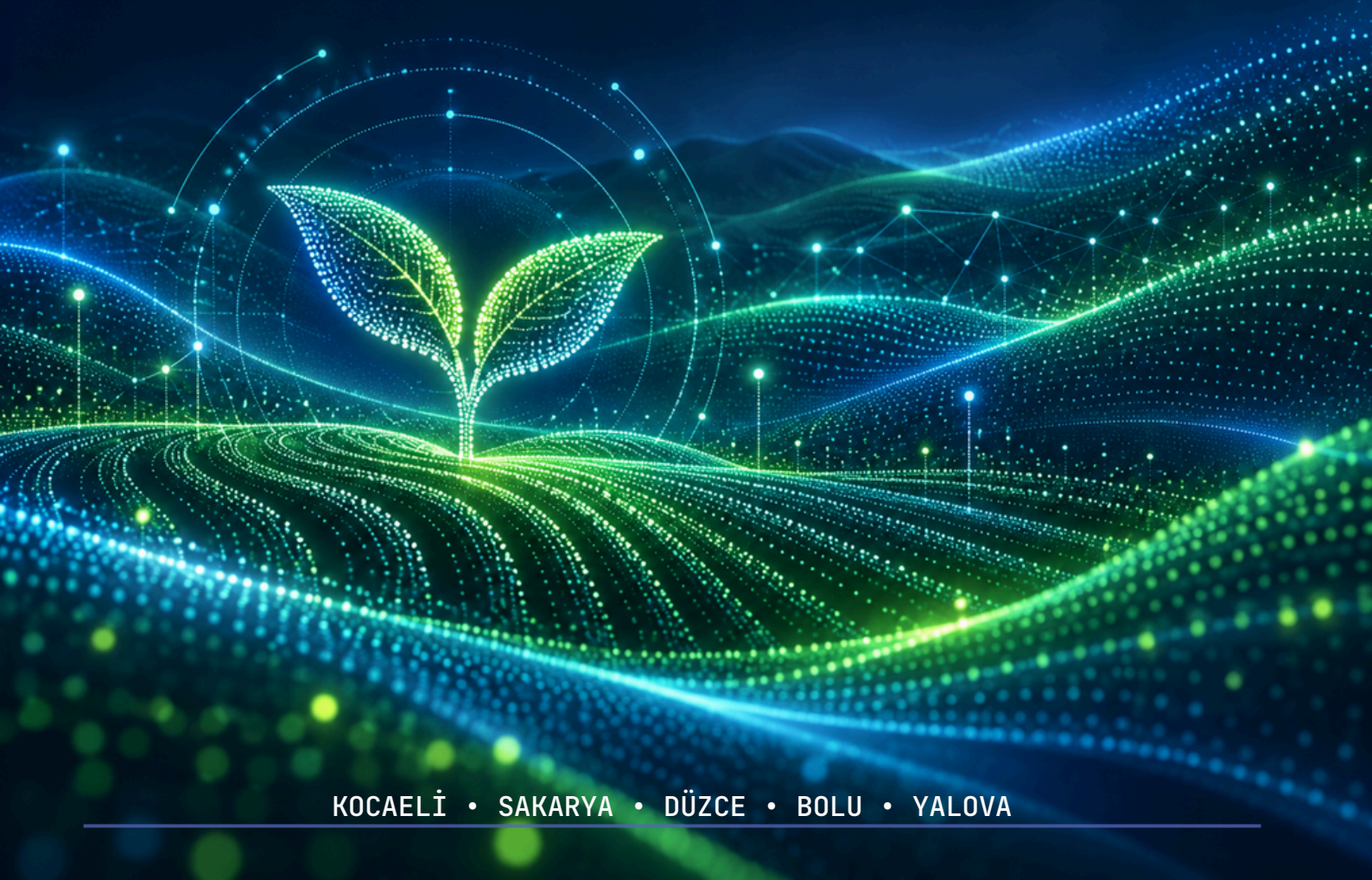

YENİLİKÇİ TARIM

FAİZSİZ KREDİ DESTEĞİ PROGRAMI

2026

İçindekiler

Tanımlar	3
1. YENİLİKÇİ TARIM FAİZSİZ KREDİ DESTEĞİ PROGRAMI	8
1.1. Programın Gerekçesi	8
1.2. Programın Amaç ve Öncelikleri	20
1.3. Ajans Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak	26
1.4. Programın Mantıksal Çerçevesi	27

2. BU TEKLİF ÇAĞRISINA İLİŞKİN KURALLAR	28
2.1. Uygunluk Koşulları	29
2.1.1. Başvuru Sahiplerinin Uygunluğu: Kimler Başvurabilir?	29
2.1.2. Ortaklar ve Ortakların Uygunluğu	30
2.1.3. Projelerin Uygunluğu	31
2.1.4. Maliyetlerin Uygunluğu	32
2.2. Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler	34
2.2.1. Başvuru Formu, Ekleri ve Diğer Belgeler	34
2.2.2. Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacak?	38
2.2.3. Başvuruların Alınması için Son Tarih	40
2.2.4. Bilgi Alma	40
2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi ve Seçilmesi	41
2.4. Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi	45
2.4.1. Bildirimin İçeriği	45
2.4.2. Öngörülen Zaman Planı	45
2.5. Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları	45
2.6. Performans Göstergeleri	48

Tanımlar

Ajans: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Aracı Kuruluş: Ajans ile yapılacak protokolün tarafı olan ve başvurusu uygun bulunan işletmelere kredi tahsisi yapacak olan banka olarak Vakıf Katılım Bankası A.Ş.

Aynî Katkı: Projenin uygulamasını kolaylaştırmak veya kalitesini artırmak amacıyla projeye başvuru sahibi, proje ortağı veya iştirakçi tarafından yapılacak olan, parasal nitelikte olmayan ve eş finansman olarak değerlendirilmeyen arazi, mal, malzeme, iş gücü, makine ve ekipman katkısı

Bakanlık: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Başvuru Rehberi: Ajans tarafından başvuru sahipleri için hazırlanan, destekten yararlanabilecek gerçek ve tüzel kişileri, başvuruda bulunabileceklerde aranan şartları, başvuru ve yararlanma şekil ve şartlarını, desteklenecek faaliyet alanları ve proje konularını, destekten karşılanabilecek uygun maliyetleri, seçim ve değerlendirme kriterlerini, eş finansman yükümlülüklerini, standart başvuru belgelerini ve diğer gerekli bilgileri açıklayan rehber belge

Başvuru Sahibi: Mali destek almak üzere Ajans'a proje başvurusunda bulunan gerçek veya tüzel kişi

Bölge Planı: 2024-2028 Doğu Marmara Bölge Planı

Değerlendirme Komitesi: Proje başvurularının, Başvuru Rehberi'nde belirtilen hususlar doğrultusunda gerekli değerlendirme ve kontrollerini yapan ve bunları raporlayan komite

Destek Yönetimi Kılavuzu (DYK): Ajanslarla karşılıklı etkileşim halinde Bakanlık tarafından hazırlanan ve Ajansın sağlayacağı destekler ile bunların izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik temel ilke ve kuralları, iş akış ve tanımlarını, raporlama usul ve esaslarını, destek yönetimi sürecinde kullanılan ilgili belge ve formların standartlarını, tip sözleşme formatını, bilgi sistemlerinin ve veri tabanlarının kullanımını ve gerekli diğer hususları belirleyen el kitabı

Faizsiz Kredi Desteği: Program kapsamında Ajans tarafından, Aracı Kuruluş ile imzalanan protokol hükümleri çerçevesinde Yararlanıcı'ya kullandırılan ve Destek Sözleşmesi'nde belirlenen geri ödeme takvimi doğrultusunda Ajansa geri ödenecek destek

Finansman Uygunluk Belgesi: Aracı Kuruluş'tan alınan başvuru sahibinin kredibilitesini gösteren belge

Garantili Fon Transferi (GFT): Yararlanıcı'ya sağlanan faizsiz kredi desteğinin, Ajans ile Yararlanıcı arasında imzalanacak Destek Sözleşmesi'nde belirlenen geri ödeme vadelerinde Ajansa geri ödemesini teminen, Aracı Kuruluş tarafından Ajans lehine/muhatablığına tesis edilen banka garantili tahsilat mekanizması

Genel Sekreter: Ajansın icra makamı olan Genel Sekreterliğin üst yöneticisi

İzleme: Sözleşmeleri imzalanarak uygulama aşamasına geçmiş proje ve faaliyetlerde öngörülen amaç ve hedeflere ulaşılmasına yardımcı olmak, uygulamanın belirlenen ilke ve kurallara, usul ve esaslara ve sözleşme hükümlerine uygun yürütmesini sağlamak, riskleri önceden tespit ederek düzeltici ve önleyici tedbirleri almak ve denetim faaliyetlerinin yapılabilmesini sağlayacak bilgilerin kayda geçmesini sağlamak üzere yürütülen, taraf-sız yönlendirme ve takip faaliyeti

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) (kaysuygulama.sanayi.gov.tr): Ajanslar arası uygulama birliğini sağlamak amacıyla Ajansların; yatırım destekleme, proje destekleme, çalışma programı, bütçe, muhasebe, insan kaynakları, performans ölçme faaliyetleri ile ilgili ve ilişkili gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç duyulan veri ve bilgilerinin muhafaza edildiği, veri tabanı başta olmak üzere iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesine imkân veren merkezi yönetim bilgi sistemi

Kalkınma Planı: On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

KOBİ (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler): Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik uyarınca tanımlanmış ekonomik birim ya da girişimler

Mali Destek: Desteklenecek proje veya faaliyetlerin gider bütçelerinin, belirlenecek oranlarda Ajans tarafından karşılanması amacını güden nakdi ödeme

Menfaat İlişkisi: Proje veya faaliyetin hazırlığı, değerlendirilmesi, seçimi, onayı, teknik açıdan desteklenmesi ve izlenmesi ile diğer aşamalarında görev alanların görevlerinin gizliliğini veya taraf-sızlığını etkileyebilecek her türlü durum

Nihai Rapor: "Proje Uygulama Rehberi"nde öngörülen usul ve esaslara uygun olarak Yararlanıcı tarafından proje uygulama süresinin sonunda sunulan rapor

Program: 2026 Yılı Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı

Proje: Mali destekten yararlanmak üzere Ajansa sunulan belli bir amaca odaklanmış, bütçesi ile bütünlük arz eden, belirli süreli ve düzenli faaliyetler bütünü

Proje Hesabı: Mali desteğe hak kazanan Yararlanıcı tarafından projeye özel olarak açılan, Ajans tarafından sağlanan mali desteğin ve sözleşmede belirtilmesi hâlinde Yararlanıcı eş finansmanının aktarıldığı banka hesabı

Projede Görev Alan Kilit Personel: Projenin uygulanmasından doğrudan sorumlu olan yönetici, koordinatör, bunların yardımcıları ile idari ve mali işlerden (teknik uzman, muhasebeci vb.) sorumlu personel

Proje Uygulama Rehberi: Kalkınma ajansları tarafından sağlanacak mali ve teknik desteklerin yararlanıcıları için sözleşme yönetimini, sözleşme yükümlülüklerini, satın alma kurallarını ve projelerin izleme çerçevesini açıklayan rehber

Proje Teklif Çağrısı: Ajans tarafından yürütülen belirli bir destek programı kapsamında, nitelikleri net bir şekilde belirlenmiş olan potansiyel Başvuru Sahiplerinin, önceden belirlenen konu ve koşullara uygun olarak proje teklifi sunmaya davet edilmesi

Sıkça Sorulan Sorular (SSS): Potansiyel başvuru sahiplerinin mali destek programları hakkında yaygın olarak bilgi talep ettikleri soruların cevaplarının yer aldığı ve Ajans'ın internet sayfasında yayınlandığı soru ve cevaplar dizisi

Sonuç Odaklı Program (SOP): Stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sonuçları elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren; nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla iş birliği hâlinde hazırlanan, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedefleri olan orta vadeli (tercihen 3 yıllık) programlar

Sözleşme: Ajans ile Yararlanıcı arasında imzalanan, destekten yararlanma ilke ve kurallarını, ödeme usul ve esaslarını, tarafların hak ve yükümlülüklerini ve bu yükümlülüklerin ihlalinin sonuç ve müeyyidelerini düzenleyen anlaşma ve ekleri

Sözleşme Makamı: Yararlanıcı ile sözleşme imzalamaya yetkili kurum/kuruluş (T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı)

Temsil ve İlzama Yetkili Kişi: Kurum, kuruluş ya da işletmeyi mali, hukuki, ticari ve idari konularda üçüncü kişilere karşı doğrudan tabi olunan mevzuat veya kuruluş/ana sözleşmesi veya bunların yetkili kıldığı organca alınan; tutar, süre, imza ve konu ile sınırlandırabilecek karar gereğince muteber bir yükümlülük, taahhüt ve borç altına sokabilecek hukuki tasarruf yetkisine sahip kişi/kişiler

TR42 Düzey 2 Bölgesi: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması'na göre Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova illerinden oluşan bölge

Usulsüzlük: Proje uygulama sırasında veya öncesinde; gerçeğe aykırı, yanlış veya yanıltıcı bildirimde bulunmak, hile ve sahtecilik yapmak ve Kalkınma Ajanslarının tabi olduğu mevzuatta belirtilen ilke ve kurallara aykırılık teşkil edecek bir şekilde sözleşme ilişkisini ihlal eden eylem ve davranışlar

Yararlanıcı: Program kapsamında Ajans'tan destek almaya hak kazanan başvuru sahibi gerçek veya tüzel kişi

Yerli Malı Belgesi: Sanayi Sicil Raporları ve Kapasite Raporları göz önünde bulundurularak Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne bağlı Oda ve Borsalar tarafından yerli üreticilere verilen ve ilgili ürünün yerli malı olduğunu gösteren belge

2026 YILI YENİLİKÇİ TARIM FAİZSİZ KREDİ DESTEĞİ PROGRAMI KÜNYESİ

Program Adı 2026 Yılı Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı

Referans No TR42/26/YTA

Başvuru
Takvimi
İlan Tarihi: 02.10.2026
Projenin KAYS Girişi ve Onayı için Son Tarih ve Saat:
15.12.2026 • 23.59
Taahhütnamenin Ajansa Teslimi için Son Tarih ve Saat:
22.12.2026 • 17.00

Amaç Programın genel amacı; TR42 Bölgesi'nde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki özel sektör firmalarının, yenilikçi tarım başlığı kapsamındaki ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, üretilmesi, ticarileştirilmesi ve ihracat kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımlarını destekleyerek, bölgesel rekabet gücü ile ikiz dönüşüm uyumunun güçlendirilmesine katkı sağlamak.

Programın Özel Amaçları:

- Tarım ve tarıma dayalı üretime yönelik yenilikçi ürün/hizmet geliştiren KOBİ'lerin yatırım kapasitelerini artırmak
- KOBİ'lerin ürün geliştirmeden seri üretime geçiş ve ticarileşme süreçlerini hızlandırmak
- Tarımsal üretimde verimlilik, kalite, izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik sağlayan dijital ve yeşil dönüşüm çözümlerinin yaygınlaşmasına katkı sağlamak
- KOBİ'lerin ihracata yönelik üretim, standardizasyon, kalite ve pazara erişim kabiliyetlerini güçlendirmek
- TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri, tarımsal girdiler ve tarım destek sistemleri alanında katma değerli üretim ekosistemini geliştirmek

- Öncelikler
1. Yenilikçi Tarım Makineleri ve Akıllı Tarım Ekipmanları Üretimi
 2. Tarım Teknolojileri ve Dijital Tarım Çözümlerinin Geliştirilmesi ve Ticarileştirilmesi
 3. Katma Değerli Tarımsal Girdilerin Üretimi
 4. Tohum, Fide, Fidan ve Bitki Geliştirme Teknolojileri
 5. Tarımda Döngüsel Ekonomi, Kaynak Verimliliği ve Yeşil Dönüşüm Uygulamaları
 6. Yenilikçi/Kontrollü Tarım Sistemleri ve İklim Uyumlu Üretim Teknolojileri
 7. İşleme, Depolama, Soğuk Zincir ve İzlenebilirlik Teknolojilerinin Üretimi ve Ticarileştirilmesi

Bütçe 140.000.000 TL

Destek Tutarları **Asgari:** 1.000.000 TL
Azami: 8.000.000 TL

Uygulama Süresi Azami 12 ay
(Proje sözleşmesinin imzalanması ile başlar.)

Kredi Vadesi İlk 6 ayı geri ödemesiz olmak üzere 24 ay

Ödemeler İlk 6 sonrası dönemde 3 ayda bir ödenecek 7 eşit taksit

Uygun Başvuru Sahipleri **KOBİ Statüsündeki İşletmeler**
Başvuru sahibi firmanın başvuru tarihi itibarıyla kurulmuş, tescil edilmiş olması ve merkez, faaliyet/üretim yerinin Ajansın faaliyet gösterdiği TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde kayıtlı olması gerekmektedir.

Ortak ve İştirakçiler Program kapsamında sunulacak projelerde ortak ve iştirakçi yer almayacaktır.

Başvuru ve Destek Sayısı Başvuru sahipleri, bu program kapsamında Doğu Marmara Kalkınma Ajansına en fazla 2 (iki) projesi için başvuruda bulunabilir, aynı kurumun en fazla 1 (bir) projesi desteklenir.

* Önemli Notlar

- Başvurular sadece KAYS üzerinden yapılacaktır. Ajans talep etmedikçe, taahhütname dışında sözleşme aşamasına kadar Ajansa herhangi bir matbu evrak teslim edilmeyecektir.
- Faizsiz kredi desteğine ilişkin ödemeler, hiçbir surette Ajans tarafından doğrudan Yararlanıcı'ya yapılamaz, Ajans ve ilgili aracı kuruluş arasında yapılan protokol hükümleri çerçevesinde aracı kuruluş üzerinden gerçekleştirilir.
- Yararlanıcı'ya sağlanacak faizsiz kredi desteğine ilişkin sözleşme *Yararlanıcı ile Ajans arasında*, kredi kullanımına ilişkin sözleşme ise ilgili *Aracı Kuruluş ile Yararlanıcı arasında* imzalanacaktır.
- Aracı Kuruluş, Kredibilite Değerlendirmesi uygun görülen ve kendisine kredi limiti tahsis edilen Yararlanıcılara kredi kullandırıp kullandırmamakta serbesttir. Aracı Kuruluşun Ajans'a verdiği Finansman Uygunluk Belgesi kredi kullandırılmasına ilişkin bir taahhüt anlamında olmayıp sadece bir ön değerlendirme niteliği taşımaktadır. Kredinin kullanılamaması durumunda Yararlanıcı destekten faydalanamaz.
- Proje kapsamında gerçekleştirilecek yatırım sonucu ortaya çıkacak ürün veya hizmetin, piyasada talep gördüğü veya sipariş edildiğine ilişkin belgeler sunabilen başvuru sahiplerine değerlendirme aşamasında ek puan verilecektir.

Program

1. YENİLİKÇİ TARIM FAİZSİZ KREDİ DESTEĞİ PROGRAMI

Bu bölümde; Program'ın dayanağı, yatırım odağı ve uygulama çerçevesine ilişkin aşağıdaki soruların yanıtlarını bulacaksınız:

- Program neden hayata geçirildi?
- TR42 Bölgesi'nde hangi ihtiyaçlara cevap veriyor?
- Program'ın amaçları ve öncelik alanları nelerdir?
- Hangi yatırım ve teknoloji alanları destek kapsamında?
- Ne kadar mali kaynak sağlanacak?
- Program'ın başarısı hangi sonuç ve göstergelerle izlenecek?

1.1. Programın Gerekçesi

Küresel ve Ulusal Ekonomide Tarım Teknolojileri

Küresel ekonomide rekabet gücünün korunması ve artırılması, artık yalnızca üretim miktarının yükseltilmesiyle değil; üretimin daha verimli, daha dirençli, daha izlenebilir ve daha sürdürülebilir hâle getirilmesiyle mümkün olmaktadır. Tarım ve gıda sistemleri, küresel ölçekte hem ekonomik hem de sosyal açıdan son derece büyük bir alanı temsil etmektedir. FAO verilerine göre tarım-gıda sistemleri 2019 yılı itibarıyla küresel gayrisafi yurt içi hasılaya yaklaşık 13,1 trilyon ABD doları katkı sağlamış ve bu tutar toplam küresel GSYH'nin %15,5'ine karşılık gelmiştir.

Aynı zamanda FAO'nun güncel istihdam verileri, tarım-gıda sistemlerinin dünya genelinde yaklaşık 1,3 milyar kişiye istihdam sağladığını ve bunun küresel işgücünün %39,2'sine karşılık geldiğini göstermektedir. Bu büyüklük, tarımın artık yalnızca birincil üretim sektörü olarak değil; teknoloji, sanayi, ticaret ve lojistikle iç içe geçmiş stratejik bir ekonomik sistem olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bununla birlikte, küresel tarım-gıda sistemleri giderek daha yoğun bir baskı altında bulunmaktadır. FAO ve Dünya Bankası verilerine göre tarım, dünya genelindeki tatlı su çekimlerinin yaklaşık %70'ini kullanmakta; Dünya Bankası ayrıca gıda sistemlerinin biyolojik çeşitlilik kaybının başlıca kaynakları arasında yer aldığını ve tarım-gıda sistemi kaynaklı emisyonların küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık %33'ünü oluşturduğunu belirtmektedir.

Bu durum, tarım sektöründe yalnızca üretim artışına değil; su, enerji, girdi ve arazi kullanımında daha verimli, çevresel etkileri daha düşük ve iklim risklerine daha dayanıklı üretim modellerine geçişi zorunlu hale getirmektedir. Hassas tarım, akıllı ekipmanlar, veri temelli karar destek sistemleri, biyolojik girdiler, kontrollü üretim sistemleri ve izlenebilirlik çözümleri bu dönüşümün temel araçları olarak öne çıkmaktadır.

Uluslararası kuruluşların stratejik belgeleri de bu yönelimi açık biçimde desteklemektedir. FAO'nun Stratejik Çerçevesi ile Bilim ve İnovasyon Stratejisi, daha verimli, daha kapsayıcı, daha dirençli ve daha sürdürülebilir tarım-gıda sistemlerine geçişte bilim, teknoloji ve inovasyonu temel hızlandırıcılar arasında tanımlamaktadır. OECD ise tarımda inovasyonun ve dijitalleşmenin; üretkenlik, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık açısından belirleyici olduğunu, son yirmi yılda tarımsal üretimdeki büyümenin önemli ölçüde toplam faktör verimliliği artışlarından kaynaklandığını vurgulamaktadır. Aynı çerçevede OECD, dijitalleşmenin tarımın karşı karşıya olduğu verimlilik, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık sorunlarına çözüm üretme potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir. Bu değerlendirmeler, tarım teknolojilerinin yalnızca bir destekleyici unsur değil, tarım sektörünün gelecekteki rekabet yapısını belirleyecek ana eksenlerden biri hâline geldiğini göstermektedir.

Türkiye açısından bakıldığında da tarım sektörü hem ölçeği hem de dönüşüm ihtiyacı bakımından stratejik önemini korumaktadır. TÜİK'in 2024 yılına ilişkin istatistiklerine göre Türkiye'de işlenen tarım alanı 20,2 milyon hektar, toplam bitkisel üretim 141,9 milyon ton, kırmızı et üretimi 2,1 milyon ton ve çiğ süt üretimi 22,5 milyon ton düzeyindedir. Aynı kaynakta büyükbaş hayvan sayısı 17 milyon baş, küçükbaş hayvan sayısı ise 54,9 milyon baş olarak yer almaktadır.

Bu büyüklükler, tarımın Türkiye ekonomisindeki yerinin yalnızca geleneksel üretim faaliyetiyle sınırlı olmadığını; aynı zamanda geniş bir girdi, ekipman, teknoloji, lojistik ve işleme ekosistemini besleyen stratejik bir alan olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, Türkiye'de ekonomik ve teknolojik altyapı göstergeleri de tarım teknolojilerinde yeni bir sıçrama için elverişli bir zemin oluştuğuna işaret etmektedir. Eldeki göstergeler; sensör teknolojileri, yazılım çözümleri, veri analitiği, otomasyon, uzaktan izleme ve dijital platformlar gibi tarım teknolojisi bileşenlerinin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi için Türkiye'de giderek daha güçlü bir ekosistem oluştuğunu göstermektedir.

Bu kapsamda tarım teknolojileri; yenilikçi tarım makineleri ve akıllı ekipmanlardan dijital tarım çözümlerine, katma değerli tarımsal girdilerden tohum-fide-fidan teknolojilerine, döngüsel ekonomi uygulamalarından kontrollü üretim sistemlerine, işleme-soğuk zincir-izlenebilirlik altyapılarına kadar uzanan geniş fakat birbirini tamamlayan bir yatırım alanı oluşturmaktadır. Tarımsal üretimin daha az işgücüyle sürdürülebilir biçimde devam ettirilmesi, üretim kayıplarının azaltılması, kalite ve standardizasyonun güçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası pazarlara erişimin kolaylaştırılması ve yeni nesil teknoloji tabanlı KOBİ'lerin büyümesinin desteklenmesi açısından bu alanlara yönelik yatırımların önemi giderek artmaktadır. Dolayısıyla tarım teknolojilerine yönelik destek mekanizmaları; yalnızca sektörel bir teşvik aracı değil, gıda arz güvenliği, kırsal üretim sürekliliği, iklim uyumu, kaynak verimliliği ve yüksek katma değerli kalkınma hedeflerini birlikte destekleyen stratejik bir müdahale aracı olarak değerlendirilmektedir.

TR42 Bölgesi'nde Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

TR42 Doğu Marmara Bölgesi, tarım teknolojilerinin hem donanım hem de yazılım katmanlarını kapsayan imalat ve hizmet kollarında ulusal ölçekte stratejik bir ağırlığa sahiptir. Bölgenin rekabet gücü, geleneksel üretim yetkinlikleri ile yüksek teknoloji ekosisteminin sinerjisine dayanmaktadır. İmalat sanayi verileri incelendiğinde; tarım ve ormancılık makineleri imalatı (NACE 28.30) ile gıda ve içecek işleme makineleri imalatı (NACE 28.93) kollarında bölge, Türkiye genelindeki toplam firma sayısının yaklaşık %10'unu ve ihracat potansiyelinin %7-8 bandını tek başına karşılamaktadır. Bununla birlikte, gübre ve azotlu bileşiklerin imalatı (NACE 20.15) gibi stratejik girdilerdeki %4'ü aşan ihracat payı ve suyun yönetimi (NACE 36.00) gibi altyapı sektörlerindeki 1.600'ü aşkın nitelikli çalışan varlığı, bölgenin tarımsal üretim altyapısındaki gücünü ortaya koymaktadır. İlgili sektör verileri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Bölge'nin bu mekanik imalat kapasitesi, dijital dönüşümün lokomotifi olan Bilgisayar Programlama, Danışmanlık ve Bilgi Hizmetleri (NACE 62 ve 63) kollarındaki gelişmiş yetkinliklerle desteklenmektedir. Yazılım ve veri analitiği alanındaki bu kapasitenin, Elektronik Ürünler ve Elektrikli Teçhizat İmalatı (NACE 26 ve 27) sektörlerindeki donanım üretim tecrübesiyle entegre olması; bölgeyi akıllı tarım sensörlerinden otonom sistemlere kadar geniş bir yelpazede yüksek teknolojili çözümler geliştirebilecek bütüncül bir üretim ekosistemi hâline getirmektedir.

Bununla birlikte, söz konusu sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin önemli bir kısmı KOBİ ölçeğinde olup ileri teknolojiye dayalı üretim yatırımlarında yüksek başlangıç maliyetleri, uzun geri dönüş süreleri ve finansmana erişim kısıtları ile karşı karşıya kalmaktadır.

Özellikle yazılım-donanım entegrasyonu gerektiren akıllı tarım uygulamalarında, Ar-Ge çıktılarının ticarileşmesi ve ölçeklenmesi süreçlerinde finansal destek ihtiyacı belirginleşmektedir. Tarım sektöründe teknoloji kullanımının yaygınlaşma düzeyinin sınırlı olması da geliştirilen çözümlerin sahada uygulanabilirliğini ve pazar derinliğini doğrudan etkilemektedir.

Bu çerçevede, **Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı**; bölgenin mevcut üretim ve teknoloji geliştirme kapasitesini harekete geçirerek, yüksek katma değerli ve yerli tarım teknolojileri üretimini artırmayı hedeflemektedir. Faizsiz kredi mekanizması, işletmelerin yatırım maliyetlerini azaltarak özellikle orta ve yüksek teknoloji düzeyindeki makine, ekipman, yazılım ve sistem yatırımlarının gerçekleştirilmesini kolaylaştıracak; geri dönüşlü yapısı sayesinde kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekleyecektir.

Program'ın hayata geçirilmesiyle birlikte; tarım teknolojileri alanında faaliyet gösteren işletmelerin üretim ve ihracat kapasitelerinin artırılması, akıllı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, tarımsal üretimde verimlilik ve kaynak etkinliğinin yükseltilmesi ile bölgenin ulusal ve uluslararası ölçekte rekabet gücünün güçlendirilmesi beklenmektedir. İleri imalat ile dijital teknolojiler arasındaki mevcut yapısal sinerjinin desteklenmesi, TR42 Bölgesi'ni tarım teknolojileri alanında bir çekim merkezi hâline getirecek temel kaldıraçlardan biri olacaktır.

Faaliyet Adı	NACE Rev.2 Kodu	ISIC Rev.4 Kodu	Çalışan Sayısı	TR42/TR	Firma Sayısı	TR42/TR	İhracat	TR42/TR	İthalat	TR42/TR
Kimyasal Gübre ve Azotlu Bileşiklerin İmalatı	20.15	20.12	27	%4	929	%10	36.298.023	%4	347.314.936	%14
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	28	28	29.180	%11	1.469	%8	1.130.492.917	%6	2.076.705.641	%7
Tarım ve ormancılık makineleri imalatı	28.30	28.21	2.399	%10	93	%5	50.807.933	%3	331.337.506	%30
Gıda, içecek ve tütün işleme makineleri imalatı	28.93	28.25	1.637	%7	126	%7	50.335.101	%5	40.066.739	%5
Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	36	36	323	%3	17	%3	4.605.177	%8	37	%0
Atık toplama, geri kazanım ve bertaraf faaliyetleri	38	38	6.651	%21	419	%13	—	—	—	—
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	62	62	12.311	%32	1.167	%29	—	—	—	—
Bilişim altyapısı, veri işleme, barındırma ve diğer bilgi hizmeti faaliyetleri	63	63	541	%3	55	%4	—	—	—	—
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sistemi üretim ve dağıtımı	35.12	3510	185	%6	7	%2	—	—	—	—
Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı	26	26	3.395	%5	156	%5	60.564.620	%2	872.795.496	%4
Elektrikli teçhizat imalatı	27	27	28.971	%13	626	%7	1.349.236.102	%7	2.219.827.217	%13

Tablo 1. TR42 Bölgesinde Tarım Teknolojileriyle İlişkili Sektör Göstergeleri

Doğu Marmara (TR42) Bölgesi, **tarım teknolojileri alanında yenilikçi ürün ve hizmet geliştirilmesini destekleyebilecek güçlü bir teknoloji ve Ar-Ge ekosistemine** sahiptir. Bölgede faaliyet gösteren teknoparklar, Ar-Ge merkezleri, üniversiteler ve teknoloji geliştirme altyapıları; yalnızca klasik sanayi üretimi açısından değil, tarımda dijitalleşme, otomasyon, sensör teknolojileri, yapay zekâ, yazılım, biyoteknoloji ve akıllı üretim sistemleri gibi başlıklarda da önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. 2026 yılı Mart ayı itibarıyla Bölge’de faaliyet gösteren **182 Ar-Ge merkezinin 46’sı; tarım, gıda sanayi, kimya, ilaç, orman ürünleri, bilgisayar ve iletişim teknolojileri ile yazılım** gibi, Program kapsamındaki öncelik alanlarıyla doğrudan veya dolaylı ilişki kurulabilecek sektörlerde yer almaktadır. Bu durum, TR42 Bölgesi’nin yenilikçi tarım başlığı altında desteklenecek yatırımlar açısından yalnızca bir üretim bölgesi değil; aynı zamanda teknoloji geliştirme, ürün farklılaştırma ve ticarileştirme kapasitesi bulunan bir bölge olduğunu göstermektedir.

Bölgede faaliyet gösteren teknoloji geliştirme bölgeleri de bu kapasiteyi destekleyen önemli bir altyapı sunmaktadır. 2025 yılı sonu teknopark verilerine göre TR42 Bölgesi’ndeki sekiz teknoparkta toplam 1.587 firma faaliyet göstermekte; bunların 442’si kuluçka firma niteliği taşımaktadır. Söz konusu firmalar toplam 16.251 kişiye istihdam sağlamakta olup bunun 12.254’ü Ar-Ge personellerinden oluşmaktadır. Aynı ekosistemde bugüne kadar 7.608 proje tamamlanmış, 1.990 proje ise devam etmektedir. Bölge teknoparklarında faaliyet gösteren firmaların önemli bir kısmı yazılım, bilişim, elektronik, mühendislik, makine ve teçhizat imalatı gibi alanlarda yoğunlaşmakta; bu alanlar yenilikçi tarım makineleri, akıllı tarım ekipmanları, dijital tarım çözümleri, izlenebilirlik altyapıları ve kontrollü üretim sistemleri gibi program başlıklarının teknolojik temelini oluşturmaktadır.

Özellikle program kapsamı açısından dikkat çekici olan husus, teknopark ekosisteminde tarım teknolojilerine doğrudan veya dolaylı katkı sunabilecek firma yoğunluğudur. **2025 yılı** sonu verilerine göre **TR42 teknoparklarında tarım teknolojilerine yönelik ürün ve hizmet geliştiren 31 firma, nesnelerin interneti ve sensör teknolojileri alanında faaliyet gösteren 96 firma, yapay zekâ alanında faaliyet gösteren 335 firma, akıllı otomasyon sistemleri alanında faaliyet gösteren 136 firma, büyük veri ürün ve hizmetleri geliştiren 102 firma, endüstriyel robot teknolojileri alanında faaliyet gösteren 43 firma ve yeşil dönüşüm teknolojileri alanında faaliyet gösteren 56 firma** bulunmaktadır. Bu veriler, bölgede tarımsal üretim için ihtiyaç duyulan dijital izleme, hassas uygulama, veri analitiği, otomasyon, kaynak verimliliği, akıllı ekipman ve karar destek sistemleri gibi çözümleri geliştirebilecek önemli bir teknoloji tabanı bulunduğu işaret etmektedir. Ayrıca teknopark firmalarının toplam 176,7 milyon dolar ihracat gerçekleştirmiş olması, bölgedeki teknoloji üretiminin yalnızca yerel ihtiyaca değil, dış pazarlara erişim ve ticarileşme kapasitesine de sahip olduğunu göstermektedir.

Bu yapı, TR42 Bölgesi’nin yenilikçi tarım alanında yalnızca tarımsal üretim yapan bir bölge değil; tarımda ihtiyaç duyulan yeni nesil ürün, hizmet ve teknolojileri geliştirebilecek, bunları ölçekleyebilecek ve ticarileştirebilecek bir yenilik ekosistemine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Tarımsal mekanizasyonun akıllı sistemlerle bütünleşmesi, kırsalda azalan işgücüne karşı otomasyon çözümlerinin yaygınlaştırılması, kontrollü üretim sistemlerinin geliştirilmesi, katma değerli tarımsal girdilerin üretilmesi, izlenebilirlik ve kalite altyapılarının güçlendirilmesi gibi alanlarda bölgenin mevcut teknoloji altyapısı önemli bir kaldıraç işlevi görebilecektir.

Bu çerçevede TR42 Bölgesi'nin mevcut teknopark ve Ar-Ge kapasitesi, Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı kapsamında desteklenecek yatırımların ortaya çıkması, çeşitlenmesi ve ticarileşmesi açısından güçlü bir başlangıç zemini sunmaktadır.

Ajans tarafından son yıllarda uygulanan 2022 ve 2025 yılı Kırsal Kalkınma Mali Destek Programları, Yeşil Dönüşüm Teknolojileri Hızlandırıcı Mali Destek Programı ile güdümlü proje destekleri kapsamında hayata geçirilen uygulamalar, TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri alanında güçlü ve çeşitlenen bir talep bulunduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Desteklenen proje portföyü birlikte değerlendirildiğinde; bölgede yalnızca geleneksel tarımsal üretim altyapısının güçlendirilmesine değil, aynı zamanda **hassas tarım uygulamaları, dijital izleme ve karar destek sistemleri, zirai drone çözümleri, yapay zekâ tabanlı sulama ve bitki koruma teknolojileri, kontrollü üretim ve seracılık sistemleri, doku kültürü ve ileri çoğaltım altyapıları, biyolojik ve mikrobiyal girdiler, tarımsal atıklardan katma değerli ürün geliştirme, biyobozunur ambalaj ve akıllı tarımsal ara ürünler** gibi **yenilikçi alanlara** yönelik somut proje fikirlerinin geliştiği görülmektedir. Bu tablo, TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojilerinin artık münferit uygulama örnekleriyle sınırlı olmayan, çok aktörlü ve çok boyutlu bir dönüşüm alanı hâline geldiğini göstermektedir.

Söz konusu destekler kapsamında ortaya çıkan çıktılar, tarım teknolojileri alanındaki dönüşüm ihtiyacının aynı zamanda somut ve ölçülebilir sonuçlara dönüştürülebilir nitelikte olduğunu göstermektedir. Hassas tarım ve dijital izleme odaklı uygulamalarda; **üretim alanlarının parsel bazlı izlenmesi, web ve mobil karar destek altyapılarının kurulması, iklim istasyonları ve akıllı tuzaklarla veri temelli bitki koruma modellerinin geliştirilmesi, multispektral görüntüleme ve yapay zekâ destekli analizler** ile doğru zamanda ve doğru dozda müdahaleyi mümkün kılan sistemlerin tasarlanması gibi bileşenler öne çıkmıştır.

Bu kapsamda geliştirilen bazı uygulamalarda çiftçilere hizmet sunulması, köylerde veri temelli zirai mücadele modelinin uygulanması, verim kayıplarında azalma, ürün kalitesinde artış, pestisit kullanımında azalma ve ilaç-gübre kullanımında yaklaşık %30 düşüş gibi **somut hedefler** tanımlanmıştır. Bu durum, tarımda dijital ve akıllı teknolojilerin yalnızca yenilikçi bir alan olarak değil, verimlilik, kalite, maliyet yönetimi ve çevresel etki bakımından doğrudan sonuç üreten bir müdahale alanı olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ajans destekleri kapsamında öne çıkan diğer alanlar; kontrollü üretim sistemleri, ileri çoğaltım teknolojileri ve yüksek nitelikli tarımsal üretim materyali altyapılarıdır. Bu çerçevede desteklenen uygulamalar; doku kültürü üretim altyapısı, fidan ve tohumun ileri çoğaltım teknikleriyle üretimine yönelik merkez kurguları, modern seracılık altyapıları, topraksız tarım, jeotermal ısıtma, iklim kontrol otomasyonu, biyolojik mücadele ve mikrobiyal gübre geliştirme gibi çok katmanlı yatırım alanlarını içermektedir.

Bu deneyim, TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri alanındaki potansiyelin yalnızca tarla içi uygulamalarla sınırlı olmadığını; başlangıç materyalinden kontrollü üretime, ileri üretim tekniklerinden eğitim ve danışmanlık altyapılarına kadar geniş bir değer zincirinde yenilikçi yatırım ihtiyacı bulunduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bölgenin, ithal çoğaltım materyallerine bağımlılığı azaltacak, yüksek kaliteli ve standart üretimi destekleyecek, ihracat odaklı bir üretim yapısına geçişi hızlandıracak altyapılara yönelik belirgin bir potansiyel taşıdığı değerlendirilmektedir.

Desteklenen projeler, tarım teknolojileri alanında döngüsel ekonomi, kaynak verimliliği ve yeşil dönüşüm ekseninin de giderek güçlendiğini göstermektedir. Tarımsal atıkların biyobozunur ambalajlara dönüştürülmesi, biyometanizasyon çıktılarından katma değerli organik veya mikrobiyal gübre geliştirilmesi, tarımsal atıklardan biyokompozit esaslı akıllı fide viyolleri üretilmesi gibi uygulamalar, bölgede yalnızca üretim verimliliği değil; atık yönetimi, yan akım değerlendirme, çevre dostu malzeme geliştirme ve fonksiyonel tarımsal girdiler oluşturma yönünde de önemli bir proje üretme kapasitesi bulunduğunu göstermektedir.

Bu uygulamalarda prototip ambalaj geliştirilmesi, enerji üretim veriminde artış, tesis kapasitesinde iyileşme, gübre kullanımında azalma ve bazı sistemlerde su kullanımında tasarruf gibi hedeflerin yer alması; yeşil dönüşüm odaklı tarım teknolojilerinin yalnızca çevresel fayda üretmekle kalmayıp aynı zamanda güçlü ekonomik çıktı ve ticarileşme potansiyeli de taşıdığını göstermektedir. Bu yönüyle Ajans deneyimi, TR42 Bölgesi'nde **tarımsal atıkların ve yan ürünlerin düşük değerli kalem olmaktan çıkarılarak yüksek katma değerli, sertifikalanabilir ve pazarlanabilir ürünlere dönüştürülmesine** yönelik güçlü bir eğilim bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Önceki destek deneyimleri birlikte değerlendirildiğinde, TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri alanındaki ihtiyaçların birkaç temel ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. İlk olarak, çok sayıda projede teknoloji ihtiyacı; yaşlanan üretici profili, kırsalda azalan işgücü, küçük ve parçalı işletme yapısı, geleneksel üretim alışkanlıklarının devam etmesi, yüksek girdi maliyetleri ve üreticilerin yeni teknolojilere bireysel olarak erişimde yaşadığı güçlükler üzerinden tanımlanmıştır. Bu durum, tarımda verimliliğin ve üretim sürekliliğinin korunabilmesi için otomasyon, hassas uygulama, dijital izleme ve akıllı karar destek çözümlerine olan ihtiyacın giderek arttığını göstermektedir. İkinci olarak, teknoloji ihtiyacının yalnızca ekipman eksikliğinden kaynaklanmadığı; aynı zamanda veri üretimi, test ve doğrulama, demonstrasyon, eğitim, teknik servis, kurumsal sahiplenme, ortak kullanım ve hizmetleşme modelleri gibi tamamlayıcı unsurlara da güçlü ihtiyaç bulunduğu anlaşılmaktadır.

Başka bir ifadeyle, Bölge'de tarım teknolojileri alanındaki dönüşüm ihtiyacı yalnızca "yeni teknoloji geliştirme" ile değil, bu teknolojilerin üreticiye ulaşmasını ve sahada etkili biçimde kullanılmasını sağlayacak ara mekanizmalarla birlikte düşünülmektedir.

Tüm bu verilere ek olarak, Ajans desteğiyle geliştirilen projeler TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri alanındaki ihtiyaçların artık önemli ölçüde **ürünleştirme, ticarileştirme, kalite güvence, standartlara uygunluk ve pazara erişim boyutu**na ulaştığını da göstermektedir. Pek çok projede **pilot üretim, prototip doğrulama, saha testi, sertifikasyon hazırlığı, patent ve marka çalışmaları, mobil ve bulut altyapısı, satış sonrası hizmet modeli, farklı kullanıcı segmentlerine göre ürün farklılaştırma ve dış pazara açılma** gibi bileşenlerin yer alması; *Bölge'de oluşan bilgi ve proje birikiminin artık daha fazla ölçeklenme, yatırım, seri üretim ve ihracat hazırlığı desteğine ihtiyaç duyduğunu* ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede önceki destekler, TR42 Bölgesi'nde **tarım teknolojileri alanında** hem güçlü bir proje geliştirme kapasitesi hem de belirgin bir pazar ve dönüşüm ihtiyacı bulunduğunu göstermiştir. Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı'nın, söz konusu birikimi KOBİ ölçeğinde ürün, süreç ve iş modeli geliştirmeye yönlendirmesi; Bölge'de ortaya çıkan pilot tecrübelerin ticarileşmesini, yenilikçi ürünlerin ölçeklenmesini ve tarım teknolojileri alanında daha kalıcı bir rekabet avantajı oluşturulmasını destekleyecektir.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

Yenilikçi tarım yaklaşımına, On İkinci Kalkınma Planı'nda; yeşil ve dijital dönüşüm ekseninde rekabetçi üretimin güçlendirilmesi, tarım ve gıda sektöründe verimlilik ile dayanıklılığın artırılması, akıllı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, yerli teknoloji ve ekipman üretiminin desteklenmesi, KOBİ'lerin yenilikçilik ve finansmana erişim kapasitelerinin geliştirilmesi ve Ar-Ge çıktılarının ticarileştirilmesi çerçevesinde yer verilmiştir.

Plan'da; küresel ölçekte artan korumacılık eğilimleri, tedarik zinciri kırılmaları, iklim değişikliği, su ve gıda güvenliği riskleri ile dijital teknolojilerin üretim yapısını dönüştürücü etkileri karşısında, ülkelerin üretimde kendine yeterliliğini artırmasının, verimlilik ve rekabet gücünü yükseltmesinin ve teknoloji odaklı yatırımları hızlandırmasının önem kazandığı vurgulanmaktadır. Plan'ın genel çerçevesinde, yeşil ve dijital dönüşümün odağa alındığı; sanayi sektörünün tarım ve hizmetlerle bütünleşik biçimde başat rol üstlendiği bir büyüme modeli benimsendiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda On İkinci Kalkınma Planı'nda yer verilen aşağıdaki hedef ve politikaların, programın amaç ve öncelikleriyle doğrudan ilişkili olduğu değerlendirilmektedir:

299. Tarım sektöründe sanayiyle etkileşimi daha yüksek bir yapı içinde gıda arz güvenliğinin sağlandığı, verimliliğin artırıldığı, risklere karşı dayanıklı bir üretim yapısı tesis edilecektir.

487. Üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulması temel amaçtır.

488. Tarım istatistikleri uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilecek, tarım bilgi sistemleri tarımsal üretimin tüm süreçlerinin sağlıklı şekilde kayıt altına alınması ve izlenmesini temin edecek şekilde etkin işler hale getirilecektir.

488.4. Kayıt ve bilgi sistemleri erken uyarı, piyasa kontrolleri, üretim planlaması ve stok yönetimini sağlayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla tasarlanacak, yazılım ve donanım altyapısı iyileştirilecektir.

489. Dijitalleşme, yapay zekâ ve veriye dayalı iş modelleriyle akıllı tarım uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

489.1. Tarım işletmeleri ve üretici örgütlerinin akıllı tarım uygulamaları konusundaki beşeri ve teknik altyapılarının geliştirilmesi desteklenecektir.

489.2. Akıllı tarım uygulamalarına yönelik yazılım ve ekipmanın yerli üretimi desteklenecektir.

2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi

2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, Türkiye'nin yüksek teknolojiye üretim, teknolojik bağımsızlık, dijitalleşme, yeşil dönüşüm ve küresel rekabet gücü hedefleri doğrultusunda hazırlanan kapsamlı bir yol haritasıdır. Strateji Belgesinde özellikle Tarım Teknolojileri başlığı altında; artan nüfus, iklim değişikliği, temiz suya erişim baskısı ve gıda arz güvenliği gibi küresel sorunlar karşısında, tarımsal üretimin ancak ileri teknolojiler aracılığıyla verimli, kaliteli ve sürdürülebilir biçimde artırılacağı vurgulanmaktadır. Belgede; nesnelerin interneti, sensörler, dronlar, yapay zekâ, hava tahmin modelleri ve analitik yazılımlar sayesinde tarımsal üretimin tüm unsurlarının bütünsel olarak yönetilebileceği; verim ve kalite artarken girdi kullanımının optimize edilebileceği ifade edilmektedir. Aynı bölümde, biyoteknolojik tarım ilaçları, teknolojik gıda, robotik tarım, dikey tarım sistemleri, genetik ıslah ve tohum geliştirme gibi başlıkların hem sürdürülebilirlik ilkelerine hem de ülkenin kendi kendine yeterlilik hedeflerine katkı sağlayacak yenilikçi alanlar olduğu belirtilmektedir. Bu yaklaşım, program kapsamında desteklenmesi öngörülen yenilikçi tarım makineleri ve akıllı tarım ekipmanları, tarım teknolojileri ve dijital çözümler, katma değerli tarımsal girdiler, tohum-fide-fidan ve bitki geliştirme teknolojileri, kontrollü tarım sistemleri ile yeşil dönüşüm uygulamaları açısından güçlü bir üst politika dayanağı oluşturmaktadır.

Doğu Marmara Bölge Planı (2024-2028)

Tümdengelim ve tümevarım yöntemleri benimsenerek yerel ölçeğin bölgesel ölçekte yakınsanması sağlanan 2024-2028 Doğu Marmara Bölge Planı, **üç ana gelişme eksenini** üzerinde kurgulanmıştır:

- Dirençli Bölge
- Rekabetçi Bölge
- Öğrenen Bölge

Belirtilen üç temel gelişme eksenini kapsamındaki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ve Bölge'nin iktisadi, çevresel, mekânsal ve beşerî kaynaklarının verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması amacıyla Plan'da **üç alt bölge tipolojisi** bulunmaktadır:

- Alt Bölge 1: Çekim Merkezi
- Alt Bölge 2: Gelişen Koridor
- Alt Bölge 3: Dinamik Çevre

Bölge Planı'nın genel vizyonu da "yeşil dönüşüm odaklı yenilikçi üretim üssü, dirençli şehirleri ile yaşam merkezi, MARKA bölge olmak" şeklinde ortaya konmuştur. Bu çerçeve; yenilikçi tarım alanında teknoloji geliştirme, katma değerli üretim, kırsal kalkınma, yeşil dönüşüm ve rekabetçilik eksenlerini birlikte ele alan Program'ın genel yaklaşımıyla güçlü bir uyum içindedir.

Plan'ın **Gelişen Koridor** alt bölge gelişim senaryosunda sürdürülebilir tarımsal üretimin sağlanması, modern ve dijital tarım uygulamaları ile tarıma dayalı sanayinin geliştirilerek tarım ürünlerinde markalaşma ve yenilikçiliğin sağlanması açık biçimde Bölge'nin kalkınma hedefleri arasında sayılmaktadır. **Dinamik Çevre** alt bölgesinde ise tarımsal üretimin ve kırsal kalkınma potansiyelinin yüksek olduğu vurgulanmakta; tarım sektöründe genç nüfus için modern tarım ve dijitalleşme farkındalığının artırılması, kırsalda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, yerel markaların ortaya çıkarılması ve kooperatif ile üretici birliklerinin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu yaklaşım; Program'ın özellikle tarım teknolojileri, kontrollü üretim sistemleri, katma değerli girdiler, bitki geliştirme teknolojileri ve kırsalda yenilikçi üretim modelleri başlıklarıyla doğrudan örtüşmektedir.

Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği **Programı ile ilişkilendirilebilecek öncelik, hedef ve tedbirler bakımından** Bölge Planı'nın özellikle **Rekabetçi Bölge gelişme kurgusu belirleyicidir**. Bu eksen altında, **"Akıllı ve Yenilikçi Üretimin Geliştirilerek Global Üretim Üssü Olunması"** **stratejik önceliği kapsamında** TR42 Bölgesi'nde üretim kompozisyonunda orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün gruplarının payının artırılması, üretimde katma değeri yüksek ve yeni teknolojilerle uyumlu ara ürün, tamamlayıcı ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, bölge ölçeğinde kamu-üniversite-üretim iş birliğinin güçlendirilmesi ve Dinamik Çevre Bölge öncelikli olmak üzere **tarım sektöründe stratejik ürün odaklı üretimin desteklenmesi** hedeflenmektedir. Aynı gelişme kurgusunda, bölgedeki ürün ve hizmet çeşitliliğinin hedef pazar odaklı olarak kurgulanması, tarım-sanayi-turizm sektörleri arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi, tarım ve turizm odağında üretim ve pazarlama altyapılarının geliştirilmesi, ürün değer zincirleri bazında talep ve ihtiyaç planlaması yapılarak buna uygun dış ticaret stratejilerinin uygulanması ve bölgenin Ar-Ge, yenilik ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi de önemli hedefler arasında yer almaktadır.

Bu çerçeve, Program'ın; yenilikçi tarım makineleri ve akıllı tarım ekipmanları, tarım teknolojileri ve dijital çözümler, katma değerli tarımsal girdiler, tohum-fide-fidan ve bitki geliştirme teknolojileri ile işleme-depolama-soğuk zincir ve izlenebilirlik yatırımları başlıklarına güçlü bir dayanak oluşturmaktadır.

Plan'ın **"Verimlilik Odaklı Dönüşüm Teşvik Edilerek Sürdürülebilir Üretimin Sağlanması ve Sektörlerin Dayanıklılığının Artırılması"** **stratejik önceliği altında** yer alan **"Hedef 2.1: TR42 Bölgesi'nde üretimde dijital dönüşüm süreçleri etkin yürütülecektir."** ifadesi de Program ile doğrudan ilişkilidir. Bu hedef kapsamında; sulama, ekim, dikim zamanı, hasat ve ürünlerin toplanması süreçlerinde verimliliği artırıcı akıllı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması açık biçimde ifade edilmiş; Sakarya ve Düzce'de fındıkta drone kullanımı ve basınçlı sulama gibi yeni teknolojilerin çiftçiye kazandırılması örneklenmiştir. Bu tedbirler, Program'ın özellikle "Tarım Teknolojileri ve Dijital Tarım Çözümlerinin Geliştirilmesi ve Ticarileştirilmesi" ile "Yenilikçi/Kontrollü Tarım Sistemleri ve İklim Uyumlu Üretim Teknolojileri" öncelikleriyle çok güçlü biçimde örtüşmektedir.

Plan'ın **Öğrenen Bölge** eksenini de Program açısından tamamlayıcı niteliktedir. Bu ekseninde, TR42 Bölgesi'nde öne çıkan sektörlerde geleceğin mesleklerine yönelik yetkinliklerin oluşturulması, genç istihdamını artırmak için rekabet becerilerini geliştirecek program ve projelerin uygulanması ve özellikle kırsal alanda işgücünün niteliğinin artırılması hedeflenmektedir. Yenilikçi tarım teknolojilerinin yaygınlaşması; yalnızca ekipman, yazılım veya üretim altyapısı yatırımlarıyla değil, aynı zamanda bu teknolojileri kullanabilecek ve geliştirebilecek **insan kaynağının güçlendirilmesiyle** mümkün olacağından, bu eksen de Program'ın uzun vadeli etkileri açısından önemli bir politika dayanağı sunmaktadır.

Bu öncelik ve hedefler birlikte değerlendirildiğinde, 2024-2028 Doğu Marmara Bölge Planı'nın;

- tarımda modern ve dijital uygulamaların yaygınlaştırılması,
 - stratejik ürün odaklı üretimin desteklenmesi,
 - tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi,
 - markalaşma ve yenilikçiliğin güçlendirilmesi,
 - yeşil dönüşüm ve kaynak verimliliği uygulamalarının yaygınlaştırılması,
 - KOBİ'lerin yazılım-donanım ihtiyaçlarının giderilmesi,
 - akıllı tarım çözümlerinin sahaya kazandırılması,
 - Ar-Ge ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ve
 - yenilikçi finansman araçlarının tasarlanması
- yönündeki yaklaşımıyla Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı'nın amaç ve önceliklerine güçlü bir politika zemini sağladığı değerlendirilmektedir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028)

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2024-2028) (BGUS), 2024-2028 dönemi bölgesel gelişme politikalarının yeni stratejik çerçevesini ve uygulama araçlarını ortaya koyan temel ulusal politika belgesidir. Strateji, mekâna göre farklılaştırılmış bölgesel gelişme yaklaşımını esas almakta; illeri ve bölgeleri sosyoekonomik yapı, üretim deseni, rekabet gücü, girişimcilik, ihracat, istihdam ve nüfus gibi çok sayıda gösterge üzerinden ele alan bir tipoloji çerçevesinde değerlendirmektedir.

BGUS'un mekânsal yaklaşımı içinde özellikle rekabetçi illerin uluslararası rekabet güçlerinin artırılması vurgusu dikkat çekmektedir. Bu kapsamda orta-yüksek ve yüksek teknolojiye üretime yönelik Ar-Ge, tasarım, yenilik ve markalaşma kapasitesinin güçlendirilmesi öngörülmektedir. Bu yaklaşım, tarım teknolojilerinin yalnızca tarımsal üretimde yardımcı bir unsur olarak değil; aynı zamanda yüksek katma değerli, ticarileştirilebilir, markalaşabilir ve ihracata konu olabilecek bir teknoloji alanı olarak değerlendirilmesine imkân vermektedir. Program'ın **KOBİ odaklı finansman yapısı** da bu çerçevede; Bölge'de geliştirilen yenilikçi tarım ürün ve hizmetlerinin prototipten ölçeklenmeye, pilot uygulamadan pazara erişime uzanan süreçlerini hızlandırabilecek tamamlayıcı bir araç niteliği taşımaktadır.

Stratejinin Program'la **en güçlü kesişim alanlarından biri** de kırsalda ekonomik çeşitliliğin geliştirilmesi ve yerel potansiyellerin yenilikçilikle birleştirilmesi yaklaşımıdır. BGUS'un kırsal ve yerel kalkınma kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik çerçevesi, tarımın yalnızca birincil üretim faaliyeti olarak değil; işleme, teknoloji geliştirme, katma değerli girdi üretimi, akıllı sistemler, ambalajlama, soğuk zincir, hizmetleşme ve yeni iş modelleriyle birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu durum, özellikle TR42 gibi hem güçlü sanayi altyapısına hem de tarım, gıda, kimya, biyoteknoloji ve yazılım bileşenlerini bir araya getirebilecek bir üretim ekosistemine sahip bölgelerde, yenilikçi tarım yatırımlarının kırsal kalkınma ile sanayi dönüşümünü aynı anda destekleyebileceğini göstermektedir.

BGUS'un yeşil ve dijital dönüşümü birlikte ele alan yaklaşımı da Program açısından önemlidir. Strateji çerçevesinde, bölgesel gelişmenin yalnızca fiziksel altyapı yatırımlarıyla değil; **dijitalleşme, girişimcilik, yenilikçilik, sürdürülebilirlik ve üretim yapısının dönüşümü ile desteklenmesi gerektiği** anlaşılmaktadır. Tarım teknolojileri özelinde bu yaklaşım; sensör ve IoT tabanlı izleme sistemleri, yapay zekâ destekli karar destek altyapıları, akıllı sulama ve ilaçlama çözümleri, biyobozunur ve çevre dostu tarımsal ara ürünler, atıktan katma değerli üretim ve kontrollü tarım sistemleri gibi alanlarda geliştirilecek yatırımlar için güçlü bir politika zeminine işaret etmektedir.

MARKA Çalışma Programı ve Sonuç Odaklı Programları

Bölgemizin kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek üzere TR42 Bölge Planı ile uyumlu, ölçülebilir sonuç ve çıktı hedeflerimizi ortaya koymak üzere Ajansımızca, orta vadeli alt program, proje ve faaliyetlerimizi içeren Sonuç Odaklı Programlar (SOP) tasarlanmıştır. Bu kapsamda, 2026 yılında çalışmaları sürececek olan Sonuç Odaklı Programlar aşağıda listelenmektedir:

- İkiz Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı
- Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı
- Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Turizm Sonuç Odaklı Programı

Belirtilen SOP'lar arasından İkiz Dönüşüm ve Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programı'nın aşağıda sunulan genel ve özel amaçları, Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı ile doğrudan ilişkilidir.

i) İkiz Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı

Genel Amaç: Bölgedeki kilit sektörlerin, ikiz (dijital ve yeşil) dönüşüm odağında verimlilik ve sürdürülebilirlik kapasitelerinin geliştirilmesi yoluyla rekabet gücünün artırılması.

SOP kapsamında destek programıyla doğrudan ilişkili olarak aşağıdaki özel amaçlar belirlenmiştir:

- **Özel Amaç 1:** Bölgede öne çıkan sektörlerle yönelik verimlilik ve sürdürülebilirlik odaklı ortak dijital ve yeşil dönüşüm altyapılarının (üretim, tasarım, AR-GE, test, eğitim, danışmanlık) oluşturulması/güçlendirilmesi
- **Özel Amaç 2:** İmalat ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren firmaların ikiz dönüşüm alanında kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi
- **Özel Amaç 3:** Yönetim danışmanlığı ekosistemi ve firma etkileşimi başta olmak üzere ikiz dönüşüm ekosistemi paydaşları arasındaki iş birliğinin artırılması
- **Özel Amaç 4:** İkiz dönüşüm ürün ve hizmet üreticisi firmaların üretim, ticarileştirme ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesi
- **Özel Amaç 5:** Avrupa Yeşil Mutabakatı tedbirlerine ve iklim değişikliği kaynaklı risklere karşı hazırlık amacıyla bölgede kaynak verimliliği prensiplerine geçişin hızlandırılması/yaygınlaştırılması

ii) Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programı

Genel Amaç: Mevcut kaynakların korunması, yenilikçi tarımsal ve sürdürülebilir turizm yaklaşımlarının uygulanması ve yerel kapasitenin geliştirilmesi yoluyla, bölgede kırsal kesimin ekonomik ve sosyal refahının artırılması.

- **Özel Amaç 2:** Yenilikçi ve çevre dostu tarım ve üretim tekniklerini teşvik ederek kırsal kesimde sürdürülebilir üretim-gelir modellerinin yaygınlaştırılması ve kente göçü azaltarak demografik dengenin güçlendirilmesi,
- **Özel Amaç 3:** Kırsal kalkınma ekosistemi paydaşlarının kurumsal dayanıklılıklarının yükseltilmesi, paydaşların aralarındaki iş birlikleri güçlendirilerek rekabet edebilirliklerinin artırılması,

1.2. Programın Amaç ve Öncelikleri

Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı'nın **genel amacı**, TR42 Bölgesi'nde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki özel sektör firmalarının, yenilikçi tarım başlığı kapsamındaki ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, üretilmesi, ticarileştirilmesi ve ihracat kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımlarını destekleyerek bölgesel rekabet gücü ile ikiz dönüşüm uyumunun güçlendirilmesine katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

* Önemli Not

Program kapsamında sunulacak tüm projelerde, Başvuru Sahibi'nin proje konusuyla doğrudan ilişkili alanda yenilikçi ürün, hizmet veya teknoloji geliştiren ya da üreten firma niteliğine sahip olması esastır. Önceliklerde yer verilen ürün, hizmet ve teknolojilerin yalnızca kullanıcısı olunmasına yönelik başvurular, **Program'ın amacıyla uyumlu kabul edilmeyecek** olup ön inceleme aşamasında reddedilecektir.

* Önemli Not

Program kapsamında sunulacak tüm projelerde standart tarım ekipmanı ya da ilgisiz yazılımların üretimi değil; akıllı, hassas, verimlilik artırıcı, dijitalleşmiş, düşük kaynak tüketimli ve farklılaştırılmış ekipman/makine **ürün ve hizmet çözümleri desteklenecektir**. Mevcut standart çözümlerden farklılığın ve teknolojik yeniliğin/işlevsel üstünlüğün başvuruda net bir şekilde açıklanmış olması beklenir.

Belirtilen genel amaca uygun olarak belirlenen alt öncelikler ve söz konusu önceliklere ilişkin açıklamalar ile bu Program kapsamında oluşturulabilecek örnek proje konuları aşağıda sıralanmıştır:

1. ÖNCELİK: YENİLİKÇİ TARIM MAKİNALARI VE AKILLI TARIM EKİPMANLARI ÜRETİMİ

Bu öncelik kapsamında standart tarım ekipmanı üretimi değil; akıllı, hassas, verimlilik artırıcı, dijitalleşmiş, düşük kaynak tüketimli ve farklılaştırılmış ekipman/makine çözümleri desteklenecektir. Mevcut standart çözümlerden farklılığın ve teknolojik yeniliğin/işlevsel üstünlüğün başvuruda net bir şekilde açıklanmış olması beklenir.

Alt Öncelik 1.1: Akıllı, hassas ve veri destekli tarım ekipmanlarının geliştirilmesi ve üretimi

- Sensör/veri destekli akıllı tarım ekipmanları (ör. akıllı dozajlama, hassas uygulama)
- GPS/GNSS destekli yönlendirme, ekim, gübreleme veya ilaçlama sistemleri
- Değişken oranlı uygulamaya (variable rate) uygun ekipman/alt sistemler
- Tarla içi veri üreten veya veriyle çalışan ekipman çözümleri
- Kaynak verimliliği sağlayan (su, gübre, kimyasal, enerji) ekipman tasarımları

Alt Öncelik 1.2: Tarım makinelerinde ileri teknoloji entegrasyonu ve yerli kritik bileşen geliştirme

- Tarım makinelerine yönelik kontrol üniteleri, elektronik kartlar, sensör modülleri
- Yerli hidrolik/elektromekanik/otomasyon bileşenleri geliştirme ve üretimi
- Mevcut ekipmanlara dijital dönüşüm kiti/modernizasyon çözümleri üretimi
- İnsan-makine arayüzü, uzaktan izleme, uzaktan ölçüm entegrasyonları
- Elektrikli/hibrit tarım ekipmanları için alt sistem geliştirme

Alt Öncelik 1.3: Prototipten ticarileşmeye ve seri üretime geçiş yatırımları (yenilikçi ürünler için)

- Prototipi geliştirilmiş yenilikçi ekipmanın pilot üretim/seri üretime geçişi
- Ürün performansını artıran üretim hattı optimizasyonu
- Ürünün kalite sürekliliğini sağlayan proses yatırımları
- Ürün özelinde montaj, test, kalibrasyon, son kontrol altyapısı
- Ürün bazlı ticarileşme için gerekli teknik doğrulama süreçlerinin kurulumu

Alt Öncelik 1.4: Firma içi test, doğrulama, kalibrasyon ve ürün performans geliştirme altyapıları

- Tarım makinesi/ekipmanı için performans, dayanım, çevresel koşul test düzenekleri
- Sensör kalibrasyon ve doğrulama altyapısı
- Prototip iyileştirme için ölçüm/analiz sistemleri
- Ürün güvenilirliği ve saha performansı doğrulama altyapıları
- Ticarileşme öncesi teknik doğrulama ve kalite güvence sistemleri

2. ÖNCELİK: TARIM TEKNOLOJİLERİ VE DİJİTAL TARIM ÇÖZÜMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE TİCARİLEŞTİRİLMESİ

Bu öncelik kapsamında tarımsal üretim, izleme, karar destek, otomasyon, izlenebilirlik ve kaynak yönetimi süreçlerine yönelik dijital çözümlerin geliştirilmesi, ürünleştirilmesi ve ticarileştirilmesi desteklenecektir. Genel amaçlı yazılım geliştirme faaliyetleri ile tarımsal kullanım ve ticarileşme boyutu yeterince ortaya konulmayan projeler bu öncelik kapsamında değerlendirilmez.

Alt Öncelik 2.1: Tarımsal veri toplama, izleme ve karar destek teknolojileri

- Tarımsal IoT sensörleri ve saha veri toplama cihazları
- Uzaktan izleme ve erken uyarı sistemleri

- Tarımsal karar destek yazılımları ve yönetim panelleri
- Mikro-iklim, toprak, sulama, besin takibi çözümleri
- Çiftlik/işletme yönetim yazılımı ve entegrasyon altyapıları

Alt Öncelik 2.2: Yapay zekâ, görüntü işleme, otomasyon ve analitik tabanlı dijital tarım çözümleri

- Hastalık/zararlı tespiti için görüntü işleme ve yapay zekâ uygulamaları
- Verim tahmini, kalite tahmini ve üretim planlama algoritmaları
- Drone tabanlı görüntüleme, haritalama ve analiz çözümleri
- Otomatik sınıflandırma, ölçüm, kalite değerlendirme sistemleri
- Tarımsal süreç optimizasyonu için yazılım + donanım entegre çözümler

Alt Öncelik 2.3: Tarımda servisleşme ve ürün-hizmet modelleri

- Sensör + yazılım + bakım içeren abonelik tabanlı çözümler
- Uzaktan izleme + teknik servis + veri analitiği paketleri
- Drone ile tarla izleme/analiz hizmet altyapısı
- Tarımsal karar destek SaaS çözümleri
- Kurulum sonrası izleme ve performans takibi içeren hizmet modelleri

Alt Öncelik 2.4: Tarım teknolojileri çözümlerinin ticarileştirilmesi, ürünleştirilmesi ve ölçeklenmesi

- Pilot uygulama ve saha doğrulama yatırımları
- Ürünleştirme (paketleme, lisanslama, abonelik altyapısı)
- Yazılım-donanım entegrasyonu ve ölçeklenebilir mimari geliştirme
- Siber güvenlik/veri güvenliği altyapısı (ürün/hizmet ile doğrudan ilişkili)
- Ticarileşme için kullanıcı deneyimi, arayüz, uzaktan yönetim altyapılarının geliştirilmesi

Alt Öncelik 2.5: İzlenebilirlik, sertifikasyon ve uygunluk teknolojileri

- Üretimden sevkiyata dijital izlenebilirlik sistemleri
- Parti/lot takibi ve dijital kalite kayıt çözümleri
- Sertifikasyon/denetim süreçlerini destekleyen veri toplama ve raporlama araçları
- QR/RFID/barkod tabanlı takip sistemleri
- Tedarik zinciri şeffaflığı ve ürün geçmişi izleme çözümleri

3. ÖNCELİK: KATMA DEĞERLİ TARIMSAL GİRDİLERİN ÜRETİMİ

Bu öncelik kapsamında standart yem/gübre üretimi değil; farklılaştırılmış, fonksiyonel, biyolojik/biyobazlı, verimlilik/sürdürülebilirlik etkisi yüksek ürünlerin üretimi, ticarileştirilmesi ve ihracatına yönelik projeler desteklenecektir.

Alt Öncelik 3.1: Katma değerli ve özel amaçlı gübre/toprak iyileştirici çözümler

- Organomineral, biyolojik, mikrobiyal, özel amaçlı gübre ürünleri
- Yavaş salınımlı/kontrollü salınımlı gübre formülasyonları
- Bitki/ürün grubu bazlı hedefli besleme çözümleri
- Toprak sağlığını iyileştiren özel formülasyonlar
- Formülasyon kalitesi, stabilite ve performans iyileştirmeleri

Alt Öncelik 3.2: Yenilikçi, fonksiyonel ve yüksek katma değerli yem / hayvancılık girdileri

(Standart karma yem üretimi gibi rutin üretim yatırımları destek kapsamı dışındadır; ancak yenilikçi formülasyon, fonksiyonel özellik, farklılaştırılmış kullanım amacı veya teknolojik üstünlük içeren katma değerli yem/girdi yatırımları uygun kabul edilebilir.)

- Fonksiyonel yemler ve özel amaçlı yem ürünleri
- Alternatif protein bazlı yem bileşenleri/katkıları

- Yerli hammaddeye dayalı katma değerli yem formülasyonları
- Hayvan performansı, verimlilik veya sağlık çıktısını hedefleyen yenilikçi yem katkıları
- Yem üretiminde izlenebilirlik ve kalite güvence altyapısı

Alt Öncelik 3.3: Tarımda biyoteknoloji ve biyobazlı çözümler

- Biyostimülan, biyopestisit, biyolojik mücadele destek ürünleri
- Mikrobiyal tarım girdileri ve biyobazlı formülasyonlar
- Bitki gelişimini destekleyen biyolojik çözümler
- Çevre dostu/biyobozunur tarımsal yardımcı materyaller
- Biyobazlı ürünlerin üretim, stabilizasyon ve ticarileştirme yatırımları

Alt Öncelik 3.4: Katma değerli tarımsal girdilerde üretim, kalite ve ticarileşme kapasitesinin güçlendirilmesi

- Yenilikçi ürünler için üretim ölçeklendirme ve proses modernizasyonu
- Ürün kalite standardizasyonu ve proses kontrol sistemleri
- Başvuru Sahibi'nin geliştirdiği yenilikçi tarımsal girdinin ticarileştirilmesine doğrudan hizmet eden paketleme, etiketleme, depolama ve sevkiyat altyapısı
- Ürüne özel test/doğrulama ve kalite güvence altyapıları

4. ÖNCELİK: TOHUM, FİDE, FİDAN VE BİTKİ GELİŞTİRME TEKNOLOJİLERİ

Standart fide/fidan üretim tesisi yatırımı değil; yenilikçi bileşenler içeren kalite, çoğaltım teknolojisi, kontrollü üretim, sertifikasyon, izlenebilirlik ve pazara uygunluk odaklı farklılaştırılmış yatırımlar desteklenecektir.

Alt Öncelik 4.1: Bitki çoğaltımı, adaptasyon ve kontrollü üretim teknolojileri

- Doku kültürü ve çoğaltım süreçlerine yönelik teknik altyapılar
- Kontrollü ortamda çoğaltım/geliştirme sistemleri
- Üretimde hastalık riskini azaltan teknik çözümler
- Çoğaltım/verimlilik/uyum performansını artıran ekipman ve sistem çözümlerinin geliştirilmesi ve üretimi

Alt Öncelik 4.2: Pazara ve ihracata uygun ürün geliştirme/ticarileştirme kapasitesi

- Yenilikçi yöntemlerle geliştirilen veya üretilen tohum, fide, fidan ve bitkisel materyallerin hedef pazara uygun kalite, paketleme ve sevkiyat süreçlerinin geliştirilmesi
- Ürün izlenebilirliği ve parti bazlı takip sistemleri
- Yenilikçi ürünlerin ticarileşmesine yönelik ürün hazırlama ve markalama süreçlerinin geliştirilmesi
- Geliştirilen ürünlerin iç ve dış pazar standartlarına uyumunu sağlayan teknik doğrulama ve kalite yatırımları

5. ÖNCELİK: TARIMDA DÖNGÜSEL EKONOMİ, KAYNAK VERİMLİLİĞİ VE YEŞİL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI

Bu öncelik kapsamında, tarım veya tarıma dayalı üretim süreçlerinde döngüsel ekonomi, atıkların katma değere dönüştürülmesi, kaynak verimliliği ve yeşil dönüşüm sağlayan yenilikçi ürün, teknoloji ve proseslerin geliştirilmesi ve üretilmesine yönelik uygulamalar desteklenecektir. Yalnızca genel enerji tasarrufu, genel makine yenileme veya ana proje konusu ile doğrudan ilişkisi kurulamayan çevresel yatırımlar uygun kabul edilmeyecektir.

Alt Öncelik 5.1: Tarımsal/hayvansal atık ve yan ürünlerin katma değerli ürüne dönüştürülmesi

- Atık/yan ürünlerden gübre, toprak düzenleyici, yem katkısı, biyobazlı ürün üretimi
- Kompost, biyokömür, digestat değerlendirme ve ürünleştirme çözümleri
- Tarımsal yan ürünlerin sanayi girdisine dönüşümüne yönelik yenilikçi prosesler
- Atık azaltımı ve yan ürün değerlendirmesi ile ticarileşebilir ürün geliştirme yatırımları

Alt Öncelik 5.2: Kaynak verimliliği sağlayan proses ve üretim teknolojileri

- Su, enerji ve hammadde tüketimini azaltan yenilikçi proses teknolojilerinin üretimi
- Kaynak kullanımını izleyen ve yöneten teknolojik ürün/sistemlerin üretimi
- Geri kazanım, yeniden kullanım ve proses optimizasyonuna yönelik yenilikçi teknolojiler
- Atık oluşumunu azaltan veya verimliliği artıran üretim teknolojilerinin üretimi

Alt Öncelik 5.3: Tarımda iklim riski yönetimi ve dayanıklılık teknolojileri

- Don, kuraklık, sıcaklık stresi vb. risklere yönelik erken uyarı sistemleri
- Mikro-iklim izleme ve iklim riskine duyarlı üretim planlama çözümleri
- Dayanıklılık artıran saha ekipmanları/otomasyon sistemleri üretimi
- İklim riskine uyum ve üretim sürekliliğini destekleyen teknolojiler

Alt Öncelik 5.4: Yenilenebilir enerji ve enerji yönetimi entegrasyonu

- Yenilikçi tarım ürün/hizmetlerine entegre enerji verimliliği çözümlerinin üretimi
- Tarımsal üretim süreçlerine yönelik enerji yönetim sistemlerinin üretimi
- Sulama, soğutma veya üretim süreçlerine entegre edilebilen yenilikçi yenilenebilir enerji çözümleri
- Tarımsal kullanım amacıyla geliştirilen enerji depolama ve izleme sistemleri üretimi

✦ Önemli Not

Hazır güneş enerjisi, enerji depolama veya benzeri sistemlerin yalnızca Başvuru Sahibi'nin kendi tesisinde kullanılmak üzere satın alınması Alt Öncelik 5.4 kapsamında uygun değildir.

6. ÖNCELİK: YENİLİKÇİ/KONTROLLÜ TARIM SİSTEMLERİ VE İKLİM UYUMLU ÜRETİM TEKNOLOJİLERİ

Bu öncelik kapsamında; kontrollü ortam üretimi, akıllı sera, hidroponik/aerponik ve iklim uyumlu üretime yönelik yenilikçi sistem, ekipman ve bütünleşik çözümlerin geliştirilmesi, ürünleştirilmesi ve ticarileştirilmesi desteklenecektir. Piyasada mevcut kontrollü tarım veya sera sistemlerinin yalnızca Başvuru Sahibi'nin kendi tarımsal üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere satın alınması destek kapsamı dışındadır.

Alt Öncelik 6.1: Kontrollü ortam tarımı ve akıllı üretim sistemleri

- Akıllı sera sistemleri ve sera otomasyon çözümlerinin üretimi
- Modüler dikey tarım, hidroponik ve aerponik üretim sistemlerinin üretimi
- Kapalı sistem üretimde verimlilik ve kaliteyi artıran teknolojik çözümler
- Kontrollü ortam üretimine yönelik sensör, otomasyon ve iklimlendirme sistemlerinin üretimi ve entegrasyonu

Alt Öncelik 6.2: Su verimliliği ve hassas üretim altyapıları

- Akıllı sulama ve kapalı devre su yönetim sistemleri üretimi
- Su kullanımını optimize eden izleme-kontrol teknolojileri

- Üretim ortamı izleme ve hassas uygulamaya yönelik teknolojik çözümler
- İklim uyumlu üretim için kaynak verimliliği sağlayan sistemlerin üretimi ve ticarileştirilmesi

Alt Öncelik 6.3: Kontrollü tarım çözümlerinin modülerleştirilmesi, ürünleştirilmesi ve yaygınlaştırılması

- Modüler sera/üretim ünitesi çözümlerinin üretimi ve ticarileştirilmesi
- "Kurulum + izleme + servis" içeren paket çözüm geliştirme
- Pilot kurulumlardan ticarileşmeye geçiş yatırımları
- Uzaktan izleme/servis altyapısı ile desteklenen kontrollü üretim sistemlerinin ticarileştirilmesi

7. ÖNCELİK: İŞLEME, DEPOLAMA, SOĞUK ZİNCİR VE İZLENEBİLİRLİK TEKNOLOJİLERİNİN ÜRETİMİ VE TİCARİLEŞTİRİLMESİ

Bu öncelik kapsamında; standart işleme, paketlenme, soğuk hava deposu veya depolama tesisi yatırımları değil; hasat sonrası kayıpları azaltan, kalite ve raf ömrünü koruyan, izlenebilirliği güçlendiren ve tarımsal ürünlerin pazara erişimini kolaylaştıran yenilikçi ürün, ekipman, sistem ve teknolojilerin üretimi, ürünleştirilmesi, ölçeklendirilmesi ve ticarileştirilmesine yönelik yatırımlar desteklenecektir. Piyasada mevcut makine, ekipman veya sistemlerin yalnızca Başvuru Sahibi'nin kendi üretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere satın alınmasına yönelik yatırımlar bu öncelik kapsamında uygun kabul edilmeyecektir.

Alt Öncelik 7.1: Hasat sonrası kayıp ve israfı azaltan işleme/depolama teknolojilerinin üretimi

- Soğuk zincir performansını artıran yenilikçi depolama sistemlerinin üretimi
- Raf ömrünü uzatmaya yönelik yenilikçi proses ekipmanı ve sistemlerinin üretimi

- Ürün sınıflandırma, ayıklama, tasnif ve kalite korumaya yönelik yenilikçi ekipman ve sistemlerin üretimi
- Temizleme, kurutma ve ürün hazırlama süreçlerinde kalite ve verimliliği artıran makine, ekipman ve sistemlerin üretimi

Alt Öncelik 7.2: *İzlenebilirlik, kalite güvence ve uygunluk altyapıları (işleme/depolama/ihracat odaklı)*

- Parti/lot bazlı izlenebilirlik sistemlerinin ürünleştirilmesi
- Depolama koşullarının dijital izlenmesi ve kayıt altına alınmasına yönelik sistemlerin üretimi ve ticarileştirilmesi
- Kalite kontrol, kayıt ve raporlama süreçlerine yönelik dijital ürün ve sistemlerin ticarileştirilmesi
- Sertifikasyon ve uygunluk süreçlerini destekleyen dijital sistemlerin ürünleştirilmesi
- İşleme/depolama süreçlerinde ürün geçmişi takibine yönelik çözümlerin ticarileştirilmesi

Alt Öncelik 7.3: *Akıllı paketlenme, ambalajlama ve raf ömrü teknolojileri*

- Raf ömrünü artıran ambalajlama teknolojilerinin üretimi
- Akıllı paketlenme/kalite göstergeli paketlenme çözümlerinin üretimi
- Nem/ısı/oksijen kontrolüne duyarlı ambalaj sistemlerinin üretimi
- Sürdürülebilir/çevre dostu ambalaj çözümlerinin üretimi
- Dijital kalite kontrol özelliği içeren paketlenme sistemlerinin üretimi

Alt Öncelik 7.4: *Ticarileşme, ölçeklendirme ve ihracat kapasitesinin artırılması*

- Başvuru Sahibi tarafından üretilen yenilikçi işleme, depolama, paketlenme veya izlenebilirlik ürün ve sistemlerinin hedef pazar ihtiyaçlarına uyarlanması
- Yenilikçi ürün ve sistemlerde kalite sürekliliği ve sevkiyata uygunluğu sağlayan üretim ve proses iyileştirmeleri

- Üretilen ürün veya sistemlerin standardizasyonu, sertifikasyonu ve farklı pazar koşullarına uyarlanması
- Yenilikçi işleme, depolama, soğuk zincir veya paketlenme ürün ve sistemlerinin seri üretime geçişi, üretim kapasitesinin ölçeklendirilmesi ve ihracata hazırlanmasına yönelik yatırımlar

*** Önemli Not**

Sunulacak **proje konuları**, Program'ın amaçlarının gerçekleştirilebilmesine katkı sağlamalı ve **en az bir program önceliğiyle doğrudan ilişkili olmalıdır. Örnek konular**, Program kapsamında desteklenecek potansiyel proje konularına ilişkin olarak başvuru sahiplerine **fikir vermek amacıyla oluşturulmuştur**. Bu bölümdeki bilgilerden, **belirtilen konularda sunulan projelerin tamamının destekleneceği anlamı çıkarılmamalıdır**. Benzer şekilde, Program öncelikleriyle ilişkili bulunmakla birlikte örnek proje konuları arasında listelenmemiş proje başvuruları yapılacak değerlendirme sonrasında desteklenmeye hak kazanabilir.

*** Önemli Not**

Ana yatırım konusu güneş enerjisi başta olmak üzere enerji sistemleri kurulumu olan projeler Program kapsamında desteklenmeyecektir. Ana yatırım konusu olmadığı projelerde enerji sistemleri kurulumuna ilişkin maliyetlerin toplam proje bütçesinin **%30'unu geçmemesi** gerekmektedir.

1.3. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Tarafından Sağlanacak Mali Kaynak

Bu Program kapsamında desteklenecek projeler için toplam 140.000.000 TL kaynak tahsis edilmiştir. Ajans, bu Program için ayırdığı mali kaynakları revize etme, kısmen veya tamamen kullandırmama hakkını saklı tutar.

Destek Tutarı

Bu Program çerçevesinde verilecek destekler, aşağıda belirtilen asgari ve azami tutarlar arasında olacaktır:

- **Asgari** tutar: **1.000.000** TL
- **Azami** tutar: **8.000.000** TL

✦ Önemli Not

Faizsiz kredi desteğine ilişkin **ödemeler**, hiçbir surette Ajans tarafından **doğrudan Yararlanıcı'ya yapılamaz**.

Bu kapsamda gerek Ajans'tan Aracı Kuruluş'a gerekse Aracı Kuruluş'tan Yararlanıcı'ya yapılacak ödemeler; Ajans'ın mali yapısı, kaynak kullanım etkinliği ve Aracı Kuruluş'un işleyişi ve masraflara ilişkin tekli fi gibi hususlar göz önünde bulundurularak Ajans ve ilgili aracı kuruluş arasında yapılan protokol hükümleri çerçevesinde **ilgili aracı kuruluşlar üzerinden** gerçekleştirilir.

1.4. Programın Mantıksal Çerçevesi

Program Mantığı		Objektif Şekilde Doğrulanabilir Başarı Göstergeleri	Doğrulama Kaynak ve Araçları
Genel Amaç	TR42 Bölgesi'nde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki özel sektör firmalarının, yenilikçi tarım başlığı kapsamındaki ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, üretilmesi, ticarileştirilmesi ve ihracat kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımlarını destekleyerek, bölgesel rekabet gücü ile ikiz dönüşüm uyumunun güçlendirilmesi	- Sektörde Faaliyet Gösteren Firma Sayısı - İstihdam - İhracat Tutarı - İhracat Yapılan Ülke Sayısı - İmalat Sanayi Yatırımları	- TÜİK verileri - Ticaret Bakanlığı dış ticaret istatistikleri - İŞKUR verileri - SGK Verileri - TOBB Sanayi Veritabanı/kapasite raporları - Organize Sanayi Bölgesi, Teknopark ve TSO Verileri - Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı/İl Müdürlüğü Verileri
Özel Amaç	- Tarım ve tarıma dayalı üretime yönelik yenilikçi ürün/hizmet geliştiren KOBİ'lerin yatırım kapasitelerini artırmak - KOBİ'lerin ürün geliştirmeden seri üretime geçiş ve ticarileşme süreçlerini hızlandırmak - Tarımsal üretimde verimlilik, kalite, izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik sağlayan dijital ve yeşil dönüşüm çözümlerinin yaygınlaşmasına katkı sağlamak - KOBİ'lerin ihracata yönelik üretim, standardizasyon, kalite ve pazara erişim kabiliyetlerini güçlendirmek - TR42 Bölgesi'nde tarım teknolojileri, tarımsal girdiler ve tarım destek sistemleri alanında katma değerli üretim ekosistemini geliştirmek	- İlgili Sektördeki Yerli Ürün Ve Hizmet Çözümleri Sayısı - Yeni Ürün ve Hizmetlerin Üretimini Yapan Firmaların Satış Rakamlarında Artış - İlgili Sektörde Üretim Kapasitesi Artan Firma Sayısı - Geliştirilen Yeni / İyileştirilmiş Ürün/Hizmet Sayısı - İlgili Firmaların İhracat Rakamlarında Artış - Desteklenen Firmalarda İstihdam Artışı - Pilot üretime veya seri üretime geçen ürün/hizmet sayısı	- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı / İl Müdürlüğü Verileri - Firma Kayıtları - Program İzleme Raporları - Faturalar ve satın alma belgeleri - SGK verileri - İhracat kayıtları - Kapasite raporları
Beklenen Sonuçlar	- Yenilikçi Tarım Makineleri ve Akıllı Tarım Ekipmanları Üretimi - Tarım Teknolojileri ve Dijital Tarım Çözümlerinin Geliştirilmesi ve Ticarileştirilmesi - Katma Değerli Tarımsal Girdilerin Üretimi - Tohum, Fide, Fidan ve Bitki Geliştirme Teknolojileri - Tarımda Döngüsel Ekonomi, Kaynak Verimliliği ve Yeşil Dönüşüm Uygulamaları - Yenilikçi/Kontrollü Tarım Sistemleri ve İklim Uyumlu Üretim Teknolojileri - İşleme, Depolama, Soğuk Zincir ve İzlenebilirlik Altyapılarıyla Ticarileşme ve İhracat Kapasitesinin Artırılması	- Öncelik alanlar bazında desteklenen proje sayısı - Yeni geliştirilen veya iyileştirilen ürün/hizmet sayısı - Prototip/pilot uygulama çalışması tamamlanan ürün/hizmet sayısı - Seri üretime geçen ürün/hizmet sayısı - Kurulan veya modernize edilen üretim, test, doğrulama, kalite kontrol veya izlenebilirlik altyapısı sayısı - Geliştirilen yazılım, dijital platform, otomasyon, karar destek veya izleme sistemi sayısı - Geliştirilen katma değerli tarımsal girdi, biyolojik ürün, yardımcı materyal veya ambalaj çözümü sayısı - Kurulan veya iyileştirilen kontrollü üretim, akıllı sera, sulama veya iklim uyumlu üretim sistemi sayısı - İşleme, paketleme, soğuk zincir, depolama veya kalite güvence altyapısı geliştirilen proje sayısı - Test, sertifikasyon, kalite doğrulama veya uygunluk süreci tamamlanan ürün/hizmet sayısı - Proje sonucunda oluşturulan yeni istihdam sayısı	- Program İzleme Raporları - Proje Ara ve Nihai Raporları - Program Kapanış Raporu - Faturalar ve satın alma belgeleri - Üretim ve Satış Kayıtları - SGK Kayıtları - İlgili Diğer Firma kayıtları - İŞKUR verileri
Faaliyetler	Örnek Proje Konuları Bölüm 1.2'de listelenmiştir.	Proje Göstergeleri Bölüm 2.6'da listelenmiştir.	- Proje Ara ve Nihai Raporları - Firma Kayıtları - SGK Dökümleri - Kapasite Raporları - Satın Alma Faturaları - Firma Mali Tabloları

Başvuru & Değerlendirme

2. BU TEKLİF ÇAĞRISINA İLİŞKİN KURALLAR

Bu bölümde; Program’a kimlerin, hangi koşullarda başvurabileceği ile başvuru ve değerlendirme sürecine ilişkin soruların yanıtlarını bulacaksınız:

- Kimler başvuru sahibi olabilir?
- Ortak ve iştirakçi yer alabilir mi?
- Hangi proje ve maliyetler uygun kabul edilir?
- Başvuru nasıl, nereye ve hangi tarihe kadar yapılır?
- Başvuru formuna hangi belgeler eklenmelidir?
- Projeler hangi ölçütlere göre değerlendirilir ve seçilir?
- Değerlendirme sonucunda süreç nasıl ilerler?
- Sözleşme ve uygulama sürecinde hangi yükümlülükler bulunur?

Bu bölümde; “Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı” çerçevesinde finanse edilecek projelerin sunulması, seçilmesi ve uygulanmasına ilişkin kurallar;

- 8 Kasım 2008 tarih ve 27048 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği”
- 25 Mayıs 2023 tarih ve 32201 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği”
- 7 Ağustos 2025 tarih ve 32979 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”
- Destek Yönetim Kılavuzu ve Proje Uygulama Rehberi

hükümlerine uygun olarak açıklanmaktadır. Başvuru Sahipleri başvuruda bulundukları andan itibaren bu hükümleri ve bu Program Başvuru Rehberi’nde yer alan bütün hususları kabul etmiş sayılırlar.

Destek Programı, zorunlu hâllerde Yönetim Kurulu’nun onayını almak şartıyla Ajans Genel Sekreteri tarafından, desteklenecek proje listesi ilan edilmeyen önce iptal edilebilir. Bu durumda Ajans’tan herhangi bir hak ve tazminat talebinde bulunulamaz.

Destek almak için başvurusu yapılan projeler Ajans tarafından her zaman eğitim amaçlı olarak ve Başvuru Sahibi’nin ayrıca muvafakati aranmaksızın kullanılabilir. Böyle bir durumda projede yer alan gerçek ve tüzel kişilere ait şahsi ve mesleki sı niteliğindeki bilgiler ifşa edilmez.

2.1. Uygunluk Koşulları

Destek sağlanabilecek projelere yönelik **üç temel uygunluk koşulu** söz konusudur:

- Başvuru Sahibinin Uygunluğu
- Projelerin Uygunluğu
- Maliyetlerin Uygunluğu

2.1.1. Başvuru Sahiplerinin Uygunluğu: Kimler Başvurabilir?

Program'a **KOBİ statüsündeki işletmeler** başvuru yapabilecektir.

✳ Önemli Not

Başvuru sahibi firmanın, **başvuru tarihi itibarıyla**;

- kurulmuş,
- tescil edilmiş olması ve
- merkez ya da şubesinin (faaliyet/ üretim yerinin) Ajans'ın faaliyet gösterdiği TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde kayıtlı olması gerekmektedir.

Ayrıca proje konusu ve önerilen faaliyetlerin, kuruluş sözleşmesinde belirlenmiş iş-tigal konuları ile uyumlu olması gerekmektedir.

- Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 7/A-1(b) maddesinde belirtilen kâr amacı güden diğer gerçek ve tüzel kişi olması,
- 18.11.2005 tarih ve 25997 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 25.05.2023 tarih ve 32201 sayılı Resmî Gazete'de güncellenen "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile belirlenen KOBİ tanımı^[1] ile uyumlu olması,

- Ajans'ın faaliyet gösterdiği TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde yasal olarak kayıtlı olması, merkez ya da yasal şubelerinin bölgede bulunması veya mevzuatı gereğince bölge sınırlarını kapsayacak şekilde teşkilatlanmış olması,
- Projeye ilişkin faaliyetlerin ilgili kurum/kuruluşun görev ve yetki alanı içerisinde bulunması,
- Projenin hazırlığından ve yönetiminden doğrudan sorumlu olması, aracı olarak hareket etmemesi,
- En az proje bütçesi kadar kredi kullanmaya uygun olduğunu gösteren ve Başvuru Sahibi adına düzenlenmiş "Finansman Uygunluk Belgesi" alınmış olması,^[2]
- Proje hesabını kendi adına açma, bu hesaba para aktarma ve bu hesaptan harcama yapma yetkisine sahip olması.

Diğer Uygunluk Koşulları

- a) İflas etmişler veya tasfiye halinde bulunan ve bu durumları nedeniyle işleri kayyum veya vasi tarafından yürütülen, konkordato ilan ederek alacaklılar ile anlaşma yapmış, faaliyetleri askıya alınmış veya bunlarla ilgili bir kovuşturmanın konusu olanlar veya meri mevzuatta öngörülen benzer durumlarda olanlar,
- b) Kesinleşmiş yargı kararı (yani temyizi mümkün olmayan bir karar) ile mesleki faaliyete ilişkin bir suçtan mahkûm olanlar,
- c) Haklarında, görevlerini kötüye kullandıklarına dair kesinleşmiş mahkeme kararı olanlar,
- d) Dolandırıcılık, yolsuzluk, bir suç örgütü içinde yer almak gibi suçlardan kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûm olanlar,
- e) Herhangi bir kamu ihale prosedürüne veya diğer bir mali desteğe ilişkin yükümlülüklerle uymayarak, sözleşmeyi ciddi bir şekilde ihlal ettiği tespit edilenler,

[1] KOBİ
MİKRO İŞLETME
KÜÇÜK İŞLETME
ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETME

ÇALIŞAN SAYISI
10'dan az çalışan
50'den az çalışan
250'den az çalışan

MALİ KRİTER
10 milyon TL
100 milyon TL
1 Milyar TL

KOBİ niteliği belirlenirken dikkate alınan kriterlerden herhangi birini, son iki hesap dönemine ait verileri ile aşan işletmeler KOBİ niteliğini kaybeder. Son hesap dönemine ait verileri ile söz konusu kriterlerin altına düşen işletmeler KOBİ niteliği kazanır.

[2] Başvuru Sahibi'nin kredibilitesinin sunulan toplam bütçe tutarına eşit ya da büyük olması gerekmektedir. Bu durumu karşılamayan başvurular reddedilecektir.

- f) Teklif çağrısına katılım koşulu olarak Kalkınma Ajansı tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin temin edilmesi sırasında yanlış beyanda bulunanlar veya bu bilgi ve belgeleri zamanında Ajansa sunmayanlar,
- g) Mevcut veya daha önceki teklif çağrılarının değerlendirilmesi sürecinde değerlendirme komitesini veya Kalkınma Ajansı'na etki altında bırakmaya veya gizli bilgi elde etmeye teşebbüs edenler,
- h) Sözleşme imzalandığı tarih itibarıyla;
- o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere vergi dairelerine vadesi geçmiş borcu olanlar,
 - o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden yapılandırılmış borçlar hariç olmak üzere sosyal güvenlik kurumuna vadesi geçmiş borcu olanlar,
 - o Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri dışındaki gerçek veya tüzel kişilerden, söz konusu projeye Ajans tarafından sağlanacak destek tutarının yüzde üçü kadar ya da daha fazla bir meblağ için, herhangi bir nedenle haklarında kesinleşmiş haciz işlemi bulunanlar,
- i) Teklif edilen proje dolayısıyla menfaat ilişkisi içinde olanlar.

Yukarıda madde (a) ve (f) 'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, ihlalin tespit edildiği tarihten sonraki iki yıllık bir süre için geçerlidir. Madde (b), (c), (d), (e) ve (g)'de belirtilen durumlarda, teklif çağrısına katılma yasağı, kararın tebliğ tarihinden itibaren dört yıl; (h)'de belirtilen durumda yazılı yükümlülüklerinin yerine getirilmesine dek; (i)'de yazılı durum için ise süresiz olarak söz konusudur.

Başvuru sahipleri; "Başvuru Formu-Başvuru Sahibinin Beyanı" bölümünde yukarıdaki (a)'dan (i)'ye kadar olan kategorilerin hiçbirine girmediklerine dair beyanda bulunmalıdırlar.

Başvuru ve destek için gerekli koşulları sağlamadığı sonradan anlaşılan yararlanıcılarla **sözleşme imzalanmaz**, imzalanmış olsa dahi sözleşme feshedilir.

✳️ Önemli Not

Yararlanıcı'ya sağlanacak faizsiz kredi desteğine ilişkin sözleşme **Yararlanıcı ile Ajans** arasında, kredi kullanımına ilişkin sözleşme ise ilgili **Aracı Kuruluş ile Yararlanıcı** arasında imzalanacaktır.

Başvuru sahipleri, sunulan proje teklifinin uygulanmasından doğrudan sorumlu olarak hareket edecek, projeleri destek almaya hak kazanıp Doğu Marmara Kalkınma Ajansı ile sözleşme imzaladığı takdirde **"Sözleşme Tarafı"** (**Yararlanıcı**) olacaktır.

2.1.2. Ortaklar ve Ortakların Uygunluğu

Ortaklar ve İştirakçiler

Program kapsamında sunulacak projelerde ortak ve iştirakçi **yer almayacaktır**.

Yükleniciler/Taahhütçüler

Ortak veya iştirakçi olmayıp projede yer alan bazı faaliyetlerin ihale edildiği kuruluşlardır. Yüklenici'lerle yapılacak sözleşmeler, Ajans ile Yararlanıcı arasında yapılan destek sözleşmesinde belirtilen kurallara tabidir.

✳️ Önemli Not

Siyasi partiler ve bunların alt birimleri, hiçbir şekilde başvuru sahibi, proje ortağı ya da iştirakçi olarak proje başvurusunda bulunamaz, proje uygulamalarında yer alamaz.

2.1.3. Projelerin Uygunluğu

Proje Uygulama ve Geri Ödeme Süresi

Proje uygulama süresi program kapsamında gerçekleştirilecek satın almalara ilişkin süreci kapsar ve **en fazla 12 (on iki) aydır**. Bu süre, sözleşmenin tüm taraflarca imzalandığı günden bir sonraki gün itibarıyla başlar. Yararlanıcı'ya sözleşme tarihinden itibaren **en az 6 (altı) ay geri ödemesiz dönem** tanınır. Geri ödemesiz dönem, projeye ilişkin destek sözleşmesinin imzalandığı tarihte başlar. Bu program kapsamında **kredi vadesi 24 (yirmi dört) aydır**.

Geri ödemeler, kredinin tahsis edildiği tarihten itibaren **6, 9, 12, 15, 18, 21 ve 24'üncü ayların sonunda** olmak üzere **yedi eşit taksit** hâlinde gerçekleştirilir.

Yer

Projeler, Ajans'ın faaliyet gösterdiği TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde gerçekleştirilmelidir. Proje temel faaliyetlerinin bölge içerisinde gerçekleştirilmesi esastır.

Uygun Olmayan Proje Konuları

Tüm projeler her koşulda geçerli mevzuata uygun olmalı ve aşağıdaki konuları kesinlikle içermemelidir:

- Tütün işleme, tütün mamulleri üretimi,
- Siyasi veya etnik içerikli faaliyetler,
- Hukuka, kamu düzenine, genel sağlığa ve toplumun genel ahlak anlayışına aykırı faaliyetler,
- Türk Gıda Kodeksi Alkolsüz İçecekler Tebliği'ne uygun olmayan ürünlerin üretimi,
- Bankacılık, sigortacılık, mali hizmetler,
- Döviz spekülasyonu ve mali spekülasyonlar içeren faaliyetler; borsa yatırımları,
- Gayrimenkul yatırımları,
- Çalıştaylar, seminerler, konferanslar veya kongrelere katılım için bireysel sponsorluklar,

- Eğitim veya kurslar için bireysel burslar,
- Hibe verme amaçlı projeler (diğer kişi ya da kuruluşlara hibe (maddi veya ayni) veya kredi sağlamak için),
- Akademik araştırma ve fizibilite çalışmaları (daha büyük bir projenin parçası değilse),
- İşletmelerin rutin aktivitelerini finanse etmeyi teklif eden, özellikle faaliyet giderlerini kapsayan projeler.

Proje Başvuruları ve Mali Destek Almaya İlişkin Özel Düzenlemeler

Başvuru sahipleri, bu program kapsamında Doğu Marmara Kalkınma Ajansına **en fazla "iki" (2) projesi için başvuruda** bulunabilir, aynı kurumun **en fazla 1 (bir) projesi desteklenir**. Bir başvuru sahibinin burada ifade edilen sayılardan daha fazla başarılı projesi varsa, sözleşmeler imzalanmadan önce Başvuru Sahibi'ne başarılı olduğu projeler içinden hangisine destek almak istediği konusunda seçim hakkı tanınır.

Hisselerinin %50'sinden fazlası aynı şahsa, tüzel kişiliğe veya aynı ortaklara ait olduğu tespit edilen işletmeler tarafından sunulan başvurular da aynı başvuru sahibi tarafından yapılmış kabul edilir.

Hâlihazırda herhangi bir kamu kurum ya da kuruluşundan finansal destek alan projeler ile proje kapsamındaki faaliyetlere **eş zamanlı olarak mali destek sağlanamaz**. Ancak bu program kapsamında 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar çerçevesinde sağlanan destekler bakımından bu hüküm uygulanmaz.

Program kapsamında Vakıf Katılım Bankası A.Ş., ilgili aracı kuruluş olarak belirlenmiştir. Başvuru sahipleri TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) faal olarak hizmet veren tüm Vakıf Katılım Bankası A.Ş. şubelerine finansman uygunluk belgesi için başvuru yapabilecektir.

✳ Önemli Not

Aracı Kuruluş, Kredibilite Değerlendirmesi uygun görülen ve kendisine kredi limiti tahsis edilen Yararlanıcılara kredi kullandırıp kullandırmamakta serbesttir. Aracı Kuruluş'un Ajans'a verdiği **Finansman Uygunluk Belgesi**, kredi kullandırılmasına ilişkin bir taahhüt anlamında olmayıp **sadece bir ön değerlendirme niteliği taşımaktadır**. **Kreditinin kullanılamaması durumunda Yararlanıcı destekten faydalanamaz.**

✳ Önemli Not

Projenin uygulanması esnasında ortaya çıkabilecek **tüm maliyetler destek kapsamına girmemekte** olup Başvuru Rehberi'nde belirtilen **maliyetlerin uygunluğuna ilişkin esaslar dikkate alınmalıdır.**

Projede gerçekleştirilecek **tüm maliyetler**, KAYS'ta yer alan **proje bütçesinde belirtilmelidir**. Bütçe bilgileri doldurulurken aşağıdaki listede bulunan kurallar dikkate alınmalıdır:

2.1.4. Maliyetlerin Uygunluğu

Destek için sadece "uygun maliyetler" dikkate alınır. Bu nedenle sunulan toplam bütçe, hem bir maliyet tahmini hem de "uygun maliyetler" için tavan niteliğindedir. Uygun maliyetler, götürü maliyetlere değil (yolculuk ve gündelik maliyetleri ve dolaylı maliyetler hariç), gerçek maliyetlere (projenin uygulanması sırasında yapılacak fiili maliyetler) dayandırılmalıdır. Projede gerçekleştirilecek tüm maliyetler, KAYS'ta yer alan format üzerinden hazırlanır.

Bu programda bir maliyetin uygun maliyet olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki genel koşullar aranmaktadır:

- Projenin uygulama süresi içinde gerçekleşmesi (nihai denetim maliyetleri hariç),
- Projenin yürütülmesi için gerekli, gerçekçi maliyet yönetim prensipleriyle uyumlu olması ve maliyet etkinliği sağlaması,
- Yararlanıcı tarafından gerçekleştirilmesi,
- Başvuru sahibi ya da ortağının hesaplarında ya da vergi belgelerinde kayıtlı, tanımlanabilir ve doğrulanabilir olması, orijinal destekleyici belgelerle desteklenmesi,
- Proje bütçesinde tanımlı olması.

Program Bütçe Kuralları

Bütçe Kalem Numarası ve Adı	Uygunluk
1. İnsan Kaynakları Maliyetleri	Proje konusuyla ilişkili yeni istihdamlarla sınırlı olmak üzere uygun maliyettir.
2. Seyahat Maliyetleri	Uygun maliyet değildir.
3. Ekipman ve Malzeme Maliyetleri	Uygun maliyettir.
4. Yerel Ofis Maliyetleri	Uygun maliyet değildir.
5. Diğer Maliyetler, Hizmetler	<i>Limitler dâhilinde:</i> - 5.8 Tanıtım Görünürlük Maliyetleri - 5.9 İnşaat (Küçük Ölçekli Yapım) İşleri Maliyetleri
6. Diğer	Teknik danışmanlık, belgelendirme/akreditasyon, test hizmetlerine yönelik hizmet alım maliyetleri uygun maliyettir.
7. Uygun Doğrudan Maliyetlerin Toplamı	Bu alana herhangi bir giriş yapılmayacaktır.
8. İdari Maliyetler	Uygun maliyet değildir.
9. Toplam	Bu alana herhangi bir giriş yapılmayacaktır.

✱ Önemli Not

Proje Bütçesi, **Katma Değer Vergisi (KDV) dâhil** olarak düzenlenecektir. Bu nedenle mal ve hizmet alımına yönelik sunulacak fiyat teklifleri de (Proforma Fatura) KDV dâhil olarak düzenlenmelidir.

✱ Önemli Not

Başvuruların değerlendirilmesi sürecinde, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği Madde 21/12 uyarınca, Ajans gerekli gördüğü bütçe kalemleri için açıklama talebinde bulunabilir ve bütçe tutarlarını yeniden belirleyebilir. Bu nedenle, Başvuru Sahibi'nin gerçekçi ve uygun maliyetli bir bütçe sunmaması değerlendirme aşamasında Başvuru Sahibi açısından dezavantaj yaratacaktır. **Bütçe kalemleri ve gerekçeleri, KAYS başvuru modülü bütçe formunda ayrıntılı bir şekilde açıklanmalıdır.**

- Küçük ölçekli yapım işleri (**Toplam bütçenin %20'sini aşamaz.** Küçük ölçekli yapım işlerine, makine veya ekipmanın çalışma alanına monte edilmesi aşamasındaki tadilat, yer açma, onarım, boya, badana, tesisat gibi küçük inşaat işleri dâhildir. Bunların dışındaki yeni bina inşaatı veya inşaatı devam eden binanın tamamlanmasına ilişkin **büyük yapım işleri uygun maliyet değildir.**)
- Deneme üretiminin gerektirdiği hammadde maliyetleri (**Toplam bütçenin %5'ini aşamaz.**)
- Görünürlük maliyetleri (**Toplam bütçenin %2'sini aşamaz.**)
- KDV maliyetleri

✱ Önemli Not

Proje hazırlığına ilişkin giderler (projenin yazımı için danışmanlık desteği alınması, analiz-etüt çalışmaları vb.) hiçbir koşulda proje bütçesine yansıtılamaz.

Uygun Maliyetler

Program kapsamında yalnızca aşağıda belirtilen doğrudan maliyet unsurları uygun maliyetler olarak kabul edilecektir:

- Proje kapsamında istihdam edilecek **yeni personelin** brüt maaşları/ücretleri (**Toplam bütçenin %20'sini aşamaz.** Piyasa koşullarında oluşmuş ücretlerden ve yararlanıcının normalde verdiği miktarlardan yüksek olmamalıdır.)
- Yeni ekipman maliyetleri³ (Makine ve ekipmanlar, test cihazları, projenin uygulanması için gerekli yazılımlar vb.)
- Teknik danışmanlık, lisans, belgelendirme/akreditasyon, test hizmetlerine yönelik hizmet alım maliyetleri

[3] Ajans destekleri kapsamında yapılacak ihalelerde, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan yerli istekliler lehine ilişkin düzenlemeler uygulanır.

Uygun Olmayan Maliyetler

Bu programda hiçbir şekilde uygun maliyet olarak kabul edilmeyecek olan maliyet kalemleri aşağıda sıralanmaktadır:

- Dolaylı maliyetler (Haberleşme giderleri, kira, elektrik, su ve ısınmaya ilişkin giderler, ulaşım giderleri, sarf malzemelerine ilişkin giderler, ofis faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanmasına yönelik giderler, ofis mobilyaları, proje fonlarının yönetimi ve muhasebeleştirilmesi sırasında ortaya çıkan giderler, kanuni veya diğer uygulamalardan kaynaklanan ve proje kalemlerine yansıtılmayan ikincil giderler, sigorta ve güvenlik giderleri),
- Yolculuk ve gündelik giderleri,
- Eğitim hizmet alımı maliyetleri,
- Proje yönetimiyle ilgili iş ve işlemlerin uygulamasına yönelik (proje yazma, yürütme, evrak takibi, raporlama vb.) danışmanlık hizmet alımları,

- Taşeron maliyetleri (*basım, etkinlik organizasyonu vb.*),
- Mali hizmet maliyetleri (*havale maliyetleri, sigorta, banka maliyetleri vb.*),
- Sarf malzemesi maliyetleri,
- Proje faaliyetlerinin gerektirdiği geçici ofis/yer kiralama dışında olağan faaliyet yeri (*proje uygulama yeri olsa dâhi*) kira ödemeleri,
- Yararlanıcının ve proje kapsamında görev alan kişilerin kusur ve ihmalleri sebebiyle doğacak olan ceza, zam, faiz ve sair giderler,
- Borçlar; zarar veya borç karşılıkları,
- Faiz borcu,
- Hâlihazırda başka bir kapsamda finanse edilen kalemler,
- Arazi veya bina alımları,
- İkinci el makine, ekipman alımları,
- Kur farkından doğan zararlar,
- Proje başlangıcından önce yapılan hazırlık çalışmalarının ve diğer faaliyetlerin maliyetleri,
- Yararlanıcı ya da ortakları dışındakiler tarafından gerçekleştirilen maliyetler,
- Salt sözleşmeye ve Ajans ile yararlanıcı arasındaki mali ödemelere ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve sair giderler,
- Projenin uygulanması için mutlaka gerekli olması dışında her türlü araç alımı,
- Deneme üretimi haricinde ticari amaçlı üretimde kullanılacak hammadde maliyeti,
- Kamulaştırma bedeli.

✳️ Önemli Not

Yenilikçi Tarım Faizsiz Kredi Desteği Programı kapsamında **Aracı Kuruluş tarafından tanımlanacak limite ilişkin masraflar** aşağıda belirtilmiştir:

- Bütçe tutarının binde 4'ü oranında komisyon, Garantili Fon Transferi (GFT) açılışı sırasında tahsil edilmektedir. Bu sebeple, ilgili tahsilat hesabında **nakit bulunması** gerekmektedir. Garantileme ücretinin tahsil edilememesi hâlinde GFT süreci tamamlanmaz.
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV)

Bu masraflar (*binde 4 GFT komisyonu + BSMV*) **ve sözleşme damga vergisi** (*sözleşme tutarı üzerinden binde 9,48*) **Yararlanıcı tarafından karşılanacaktır.**

2.2. Başvuru Şekli ve Yapılacak İşlemler

2.2.1. Başvuru Formu, Ekleri ve Diğer Belgeler

Başvurular, www.marka.org.tr internet adresinden temin edilecek işbu dijital başvuru rehberinde belirtilen esas ve usullere uygun yapılmalıdır. Başvuru formu ve ekleri, Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) (kaysuygulama.sanayi.gov.tr) üzerinden elektronik ortamda doldurulduktan sonra sırasıyla başvuru sırasında istenen destekleyici belgeler sisteme yüklenir.

Başvurular, belirtilen son kabul tarih ve saatine kadar Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) üzerinden yapılır. Her başvuru KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır. **Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması esastır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması son başvuru tarihinden itibaren en geç beş (5) iş günü içerisinde tamamlanır.** Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hâllerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından ıslak imzalı olarak elden son başvuru tarihinden itibaren en geç beş (5) iş günü içerisinde Ajansa teslim edilir.

Zamanında yapılmayan proje başvuruları için mazeret kabul edilmez ve bu **projeler değerlendirilmeye alınmadan reddedilir.** Her başvuru; kabul tarihi, saati ve referans numarası ile kaydedilir.

✦ Önemli Not

Başvuruların, yalnızca KAYS'ta sunulan bilgiler/belgeler üzerinden değerlendirileceği dikkate alınarak Başvuru Formu ve diğer belgeler dikkatli ve mümkün olduğunca anlaşılır bir dille doldurulmalıdır.

DESTEKLEYİCİ BELGELER

Destekleyici belgeler, başvuru ve sözleşme aşamasında istenen belgelerdir. Başvuru aşamasında istenen destekleyici belgeler; sistem üzerinde bulunması gereken ve başvuru sahiplerinden talep edilen belgelerdir.

Sözleşme aşamasında sunulacak belgeler, Genel Sekreterlik tarafından desteklenmeye hak kazanan projelerden istenir. Başvuru formu ve ekleri ile bu rehberde belirtilen destekleyici belgelerin aslı veya onaylı suretinin başvuru sahipleri tarafından temin edilmesi gerektiği belgelerdir. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından ilan edilmesinden itibaren on beş (15) iş günü içinde söz konusu belgeleri Ajans'a teslim eder.

Süresi içerisinde söz konusu belgeleri teslim etmeyen başvuru sahipleri ile sözleşme imzalanmaz. Desteklenmeyecek projelerin sahiplerine, Yönetim Kurulu kararını müteakip on gün içerisinde desteklenmeme gerekçeleriyle birlikte yazılı tebliğatta bulunulur.

✦ Önemli Not

Başvurular sadece KAYS üzerinden yapılacaktır. Ajans talep etmedikçe, taahhütname dışında sözleşme aşamasına kadar Ajans'a herhangi bir matbu evrak teslim edilmeyecektir.

Başvuru Sırasında Ajans'a Sunulması (KAYS'a Yüklenmesi) Gereken Destekleyici Belgeler

Başvurular, aşağıdaki destekleyici belgelerle birlikte yapılmalıdır. Bu belgeler, başvuru sırasında KAYS'a yüklenmesi ve daha sonra destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinden başvuru formu ve ekleri ile birlikte aslı veya onaylı suretlerinin başvuru dosyasına konarak sunulması gereken belgelerdir.

- KAYS'a Yüklenecek ve Sözleşme Aşamasında Matbu Olarak İstenecek Destekleyici Belgeler

KAYS'ta formatları sunulan belgeler bu örneklerle uygun olarak ıslak imzalı, kaşeli ve mühürlü olarak, ilgili kurumlardan temin edilecek diğer belgeler doğrudan taratılarak **Destekleyici Belgeler** bölümündeki ilgili alana yüklenmelidir.

Belge Adı	Açıklama
Finansman Uygunluk Belgesi	Başvuru Sahibi tarafından program ilan tarihinden sonra ilgili Aracı Kuruluş'tan alacağı Finansman Uygunluk Belgesi (Başvuru Sahibi'nin bu belgede yer alan kredibilitesi, Başvuru dosyasında yer alan Bütçe ve Proforma Faturalara eşit ya da büyük olmalıdır.)
Proje Bilgi Formu	Başvuru Sahibi ve proje ile ilgili Ajans tarafından bu Program özelinde istenen ayrıntılı bilgileri içeren Proje Bilgi Formu sunulmalıdır.
İmza Sirküleri	Başvuru Sahibi'nin temsil ve ilzama yetkili kişinin/kişilerin ismini/isimlerini ve imzalarını noter tarafından tasdik eden belge. Bu kişinin/kişilerin yetkisi ve sorumluluğu Başvuru Sahibi'nin ana sözleşmesinden veya yasal yapısından gelmiyorsa ilaveten Yönetim Kurulu'nun veya yetkili yönetim organının bu kişiyi/kişileri yetkilendirme kararı sunulmalıdır.
Ticaret Sicili Gazetesi	Başvuru Sahibi için mevcut sermaye ve ortaklık yapısını gösteren Ticaret Sicili Gazetesi
Faaliyet Belgesi	Başvuru Sahibi'nin başvuru tarihinden önce kurulduğunu ve bu tarihten beri faaliyette olduğunu gösterir, kayıtlı olunan ilgili odadan alınan faaliyet belgesi (Bu belgenin/belgelerin Program ilan tarihinden sonra alınmış olması gerekmektedir.)
KOBİ Bilgi Beyannamesi	https://edevlet.kosgeb.gov.tr adresinden alınan KOBİ Bilgi Beyannamesi KAYS'a yüklenmelidir.
Başvuru Sahibi Beyannamesi	İlgili beyanname, imza sirkülerinde sunulan kurum yetkilileri tarafından imzalanarak taranmalı ve KAYS'a yüklenmelidir.
Mali Tablolar	Başvuru Sahibi'nin vergi dairesince onaylanmış, 2023 ve 2024 yıllarına ait gelir/kurumlar vergisi beyannamesi ve ekleri (gelir tablosu, bilanço vb. mali tablolar), 2025 yılı için Gelir Tablosu ve Mizan Cetveli/İşletme Hesap Özeti sunulmalıdır. (2025 yılı mali tablolarının vergi dairesi tarafından henüz onaylanmamış olması durumunda mali tablolar YMM veya SMMM onaylı sunulabilir.)
Keşif/Metraj Özeti	Proje bütçesinde inşaat işleri bulunması durumunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının belirlediği son birim fiyatlara ve pozlara göre hazırlanmış keşif özeti (malzeme/ metraj ve keşif listesi) ve maliyet tahmini (KAYS'ta ilgili bütçe kalemlerine de eklenmelidir.)

Belge Adı	Açıklama
Personel Sayısını Gösteren SGK Onaylı Belge	Başvuru Sahibi'nin çalışan personel sayısını gösteren program ilan tarihi itibarıyla son 3 (üç) aya ait Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınan belge veya barkodlu internet çıktısı
Teknik Şartnameler	Proje kapsamında yapılacak makine-ekipman ve hizmet alımlarına ilişkin satın alımlarda teknik özelliklerin detaylı olarak belirtildiği, Başvuru Sahibi tarafından hazırlanmış ve imzalanmış teknik şartnameler <i>(KAYS'ta ilgili bütçe kalemlerine de eklenmelidir.)</i>
Fiyat Teklifleri/ Proforma Faturalar	Projenin 100.000 TL ve üzeri tüm maliyet kalemlerine ilişkin imzalı kaşeli güncel Proforma Fatura / Fiyat Teklifleri <i>(Sunulan proforma faturadaki rakam ile ilgili bütçe kaleminin eşit olması gerekmektedir.)</i>
Diğer Belge ve İzinler	Projenin uygulanması için mevzuat gereğince ilgili makamlardan alınan her türlü diğer izin, ruhsat, yetki belgesi, lisans gibi belgeler. <i>(Herhangi bir izne ihtiyaç bulunmaması durumunda bu durumu ifade eden, başvuru sahibince doldurulmuş bir beyan yüklenecektir.)</i>
Avantaj Sağlayıcı Belgeler <i>(Zorunlu olmayıp avantaj sağlayıcı belge olarak sunulacaktır.)</i>	- Proje kapsamında gerçekleştirilecek yatırım sonucu ortaya çıkacak ürün veya hizmetin piyasada talep gördüğü veya sipariş edildiğine ilişkin (sipariş formu, müşteri beyanı vb.) belgeler - TSE, CE, ISO, GMP, GAP, AS9100, AQAP, vb. belgeler - Kapasite / Ekspertiz Raporu - Tescilli Marka, Patent, Faydalı Model, vb. belgeler veya yapılmış başvuruları kanıtlar belgeler - İşletmenin faaliyet gösterdiği yer, ürün / hizmetleri ve gerçekleştirdiği faaliyetlere ilişkin fotoğraf, broşür, kroki, vb. belgeler - Yerli malı belgesi
Projeye İlişkin Tanıtıcı Film	Değerlendirme sürecinde destekleyici bilgi kaynağı olarak kullanılmak üzere başvuru sahibi tarafından oluşturulmuş bir tanıtım filmi. Değerlendirme tablosunda bulunan soruların cevaplandığı bir formatta; yürütücü firmaya ve projeyi yürütecek ekibe ilişkin kısa bilgiler, projeye konu problemin tanımı, hedef kitle, probleme ilişkin çözümün detayları, kurulacak altyapının finansal ve kurumsal sürdürülebilirlik modeli, nicel veriler eşliğinde çıktılar ve beklenen etki gibi unsurlara yer verecek şekilde oluşturulmalıdır. Proje uygulama alanına ilişkin görüntülere de tanıtım filminde yer verilebilir. Oluşturulan filmin süresi 5 dk'yı aşmamalıdır. Boyut sorunu nedeniyle yükleme yapılamayan durumlarda tanıtım filmine ilişkin bağlantı da (Ajans tarafından indirilebilir formatta) ilgili bölümde sunulabilir.

Sözleşme Sırasında Sunulması Gereken Destekleyici Belgeler

Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından ilan edilmesinden itibaren on beş (15) iş günü içinde destekleyici belgeleri sistemden elde edilen başvuru formu ve ekleri ile birlikte Ajans'a teslim eder. Sözleşme imzalamadan önce Ajans, gerektiğinde başvuru sahibinden ek bilgi ve belge isteyebilir. Sözleşmeler, gerekli belgelerin temininden sonra başvuru sahiplerine beş (5) iş günü içinde elektronik ortamda yapılacak bildirim müteakip en geç on (10) iş günü içinde imzalanır. Bu süre zarfında sözleşme imzalamak üzere Ajansa başvurmamayan başvuru sahipleri destekten feragat etmiş sayılır. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla yedek listede yer alan başvuru sahipleri için en yüksek puanlı projeden başlamak üzere yukarıda açıklanan süreç aynı şekilde işletilir.

✳️ Önemli Not

Ajans, sözleşme imzalama aşaması ve öncesinde ilave bilgi ve belge talep edebilecektir.

Sözleşme aşamasında sunulması gereken diğer belgeler "**Destek Sözleşmesi İmza Süreci Kılavuzu**" yararlanıcılara ayrıca iletilecek olup bu belgelere ek olarak aşağıdaki **belgelerin eksiksiz olarak Ajans'a teslim edilmesi gerekmektedir**:

- Vergi Borcu Yoktur Yazısı:
Borcunun bulunmadığını veya varsa borcunun yapılandırıldığını gösteren **sözleşme tarihinden en fazla 15 gün önce alınmış** belge, kayıt veya e-devlet üzerinden alınmış barkotlu belge veya onaylı suretleri
(İlgili kurumlardan alınacak belgeler başvuru sahibinin, merkez ve tüm yasal şubeleri kapsayan, Türkiye genelinde vergi borcu bulunmadığını gösterecek şekilde düzenlenmelidir).
- Kurum Aleyhine Kesinleşmiş Haciz İşlemi Bulunmadığına Dair Beyanname

- SGK Borcu Yoktur Yazısı:

Başvuru Sahibi'nin Sosyal Güvenlik Kurumuna borcu ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirdiğini ve borcunun bulunmadığını veya varsa borcunun yapılandırıldığını gösteren **sözleşme tarihinden en fazla 15 gün önce alınmış** belge, kayıt veya e-devlet üzerinden alınmış barkotlu belge veya onaylı suretleri

SGK ve Vergi borcu bulunan ya da aleyhine kesinleşmiş haciz işlemi bulunan başvuru sahipleriyle; ilgili mevzuat gereği, gerekli belgeleri Ajans'a sunana kadar (sözleşme süreci için belirlenen süre kısıtları dahilinde) destek sözleşmesi imzalanmaz.

2.2.2. Başvurular Nereye ve Nasıl Yapılacak?

Başvuru süreci, Aracı Kuruluş'a ve Ajans'a yapılacak başvuru olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

i) Aracı Kuruluşa Başvuru

Başvuru Sahibi, Program'ın ilan tarihinden sonra TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) faal olarak hizmet veren tüm Vakıf Katılım Bankası A.Ş. şubelerine başvurarak gerekli süreçleri tamamladıktan sonra Finansman Uygunluk Belgesi'ni alır. Yararlanıcıların mali yönetim risk ve kapasitelerine ilişkin kredibilite değerlendirmesi, Aracı Kuruluş tarafından kendi mevzuat ve uygulamaları çerçevesinde yapılır. Başvuru belgeleri arasında, imzalı ve kaşeli Finansman Uygunluk Belgesi bulunmayan veya finansman uygunluk talebi henüz sonuçlandırılmamış başvurular için projenin teslim tarihine kadar ilgili aracı kuruluşa Finansman Uygunluk Belgesi başvurusunda bulunduğunu belgeleyemeyen başvuru sahiplerinin başvuruları, **ön inceleme aşamasında reddedilir**. Finansman Uygunluk Belgesi yerine ilgili aracı kuruluştan verilen finansman uygunluk başvuru yazısı ile Ajans'a başvuran başvuru sahiplerinin Finansman Uygunluk Belgesi talepleri, uygulama protokollerinde belirtilen süre içerisinde sonuçlandırılarak Finansman Uygunluk Belgesi talebi uygun görülenlerin Ajans tarafından değerlendirilmesine devam edilir, Finansman Uygunluk Belgesi uygun görülmeyenlerin başvuruları ise ön incelemede reddedilir.

✱ Önemli Not

Finansman Uygunluk Belgesi'nin teminine ilişkin süreç **21 gün** bulabilecektir. Başvuru sahiplerinin bu durumu dikkate alarak **son başvuru tarihinden en az 3 hafta önce** bahse konu belgenin teminine ilişkin süreci başlatmaları tavsiye edilmektedir.

ii) Ajansa Başvuru

Alınan Finansman Uygunluk Belgesi'nin ardından, Ajans tarafından yapılacak teknik değerlendirmeye esas teşkil eden Başvuru Formu ve Ekleri doldurulur. Potansiyel başvuru sahipleri başvuru- larını program ilanında belirtilen son kabul tarih ve saatine kadar KAYS üzerinden yapmak zorundadır. Sistem, yapılan başvurular için otomatik olarak bir başvuru kodu üretecek olup bu kod başvuru sürecindeki tüm işlemlerde kullanılacaktır.

Başvurular, www.marka.org.tr adresinden de ulaşılabilir <https://kaysuygulama.sanayi.gov.tr> bağlantısı üzerinden yapılmalıdır. E-devlet sistemi aracılığıyla KAYS'a giriş yapılarak başvurular gerçekleştirilmelidir. KAYS üzerinden başvuru formu doldurulduktan sonra ilgili destekleyici belgeler KAYS'a yüklenecektir.

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi'ne (KAYS), başvuru sahibi kurum/kuruluşu temsil eden görevli, "başvuru sahibi kullanıcısı" rolüyle e-devlet üzerinden kayıt yaptırır. Kayıt işlemi sırasında, başvuru sahibi tarafından sisteme tanımlanan elektronik posta adresine bir onay kodu gönderilir. Başvuru sahibi elektronik sisteme ilk girişinde bu onay kodunu kullanacağından, kayıt aşamasında verilen elektronik posta adresinin doğru ve güncel olması önemlidir. Ayrıca, onay kodunun gönderilmesinde sıkıntı ile karşılaşıyorsanız elektronik posta adresinizin gereksiz (spam) kutusunu kontrol etmeyi unutmayınız veya kayıt yaptırılan sayfada yer alan "onay kodunu yeniden gönder" butonuna tıklayınız.

Kayıt işlemi tamamlandıktan sonra, proje teklifiniz ile ilgili elektronik sistemde istenilen bilgileri eksiksiz doldurunuz. Proje teklifiniz ile ilgili sisteme girdiğiniz bilgileri başvurunuzu tamamlamadığınız sürece güncellemeniz mümkündür. Proje teklifi güncelleme menüsünde yer alan "başvuru tamamla" adımı seçildikten sonra proje teklifiniz üzerinde herhangi bir değişiklik yapma imkânı bulunmaktadır.

✱ Önemli Not

Online başvuru, KAYS üzerinden üretilen Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması ile tamamlanır.

Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması son başvuru tarihinden itibaren **en geç beş (5) iş günü** içinde tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hallerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından ıslak imzalı olarak elden son başvuru tarihinden itibaren en geç beş (5) iş günü içerisinde Ajans'ın aşağıdaki adreslerinden birine teslim edilir.

• KOCAELİ - Merkez

- T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
Yenişehir Mah. Demokrasi Bulvarı No: 72/A
PK: 41050 İzmit/KOCAELİ
- Gebze İrtibat Ofisi
Gebze Ticaret Odası (6.Kat) Güzeller Mah.
Kavak Cad. No: 3
PK: 41400 Gebze/KOCAELİ

• SAKARYA - YATIRIM DESTEK OFİSİ

- Sakarya TSO, Hanlı Sakarya Mah. Şehit Onbaşı
Zekeriya Gözyuman Cad. No: 19
PK: 54580 Arifiye/SAKARYA

- **DÜZCE - YATIRIM DESTEK OFİSİ**
Kültür Mahallesi Süleyman Kuyumcu Caddesi
No: 15/201
PK: 81010 Merkez/DÜZCE
- **BOLU - YATIRIM DESTEK OFİSİ**
Bolu TSO, Borazanlar Mah. D100 Karayolu
Cad. No: 42
PK: 14100 Merkez/BOLU
- **YALOVA - YATIRIM DESTEK OFİSİ**
Makine İhtisas OSB Laledere Köyü Merkez
Mevkii Mustafa Varank Cad. No: 4/1
PK: 77600 Çiftlikköy/YALOVA

2.2.3. Başvuruların Alınması için Son Tarih

Her başvuru KAYS üzerinden üretilen taahhütnamenin imzalanması ile tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması esastır. Başvuruların elektronik ortamda alınması için **son tarih 15/12/2026 saat 23.59**'dur. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanması son başvuru tarihinden iti-baren **en geç beş (5) iş günü içerisinde 22/12/2026 saat 17.00'ye kadar** tamamlanır. Taahhütnamenin e-imza ile imzalanmadığı hâllerde, taahhütname başvuru sahibi tarafından ıslak imzalı olarak elden son başvuru tarihinden iti-baren en geç beş (5) iş günü içerisinde Ajans'a teslim edilir.

Son başvuru saatinden sonra KAYS üzerinden tamamlanmayan ve yukarıda belirtilen tarihten sonra Doğu Marmara Kalkınma Ajansına ulaşan başvurular hiçbir koşulda değerlendirmeye alınmaz.

2.2.4. Bilgi Alma

Destek programına ilişkin sorular; tekliflerin alınması için belirlenen son tarihten yirmi (20) gün öncesine kadar, teklif çağrısının referans numarası belirtilerek aşağıdaki e-posta adresine gönderilebilir.

E-posta adresi : malidestek@marka.org.tr

Soruların yanıtları, Ajansa ulaşma tarihinden sonra en geç on (10) gün içerisinde aşağıdaki adreste yayımlanacaktır: www.marka.org.tr

Tüm potansiyel başvuru sahiplerine eşit davranılacak, bir başvuru sahibine sağlanan bilgi **Sıkça Sorulan Sorular (SSS)** aracılığıyla diğer başvuru sahiplerine de sunulacaktır. Tüm resmî açıklamalar ve talep edilen bilgi Ajans tarafından sağlanacaktır. SSS listesinde ve başvuru rehberinde yer almayan hiçbir bilgi başvuru sahipleri ve Ajans için bağlayıcı nitelik taşımaz.

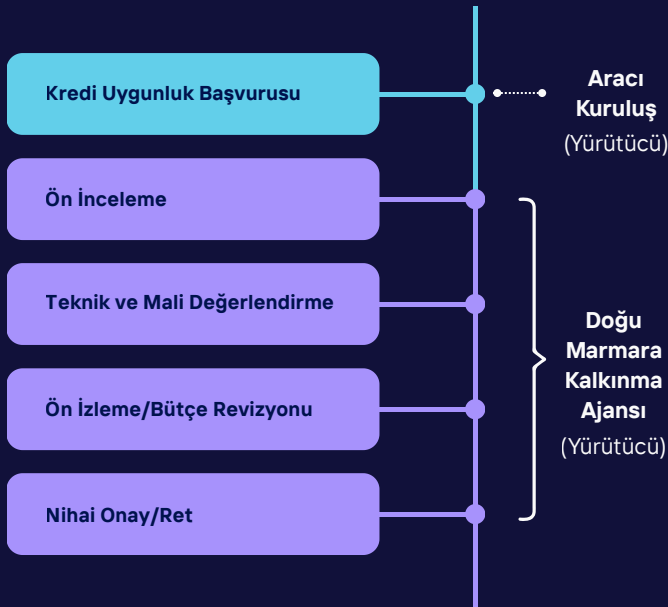
Potansiyel başvuru sahiplerinin teknik anlamda **uygunluk, ilgililik ve idari açıdan eksiksiz biçimde proje hazırlamasına katkıda bulunmaya yönelik** olarak Ajans tarafından **Teknik Yardım Hizmeti** verilecektir.

2.3. Başvuruların

Değerlendirilmesi ve Seçilmesi

Başvurular, Ajans'ın gözetim ve koordinasyonunda **Değerlendirme Komitesi** tarafından incelenip değerlendirilecektir. Başvuru Sahipleri tarafından sunulan projeler aşağıda açıklanan aşama ve kriterlere göre incelenecek ve değerlendirilecektir.

Proje başvurularının sunulması için Aracı Kuruluş onaylı Finansman Uygunluk Belgesi alınması gerekmektedir. **Onaylı Finansman Uygunluk Belgesi bulunmayan başvurular Teknik ve Mali Değerlendirme aşamasına alınmayacaktır.**

Değerlendirme süreci, Ajans Uzmanları tarafından gerçekleştirilen **“Ön inceleme”** ve Değerlendirme Komitesi tarafından yürütülen **“Teknik ve Mali Değerlendirme”** olmak üzere **iki temel aşamadan** oluşmaktadır. Bu aşamalar ile birlikte Ajans Genel Sekreterliği tarafından gerekli görülmesi hâlinde Ön İzleme ve Bütçe Revizyonu çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Süreç, Yönetim Kurulu tarafından yapılan Nihai Onay/Ret değerlendirmeleri sonucunda destek almaya hak kazanan projelerin belirlenmesi ile tamamlanmaktadır.

a) Ön inceleme Aşaması

Ajans, yapılan başvurular üzerinde Başvuru Sahibi'nin, ortaklarının ve proje konularının uygunluğu yönünden ön inceleme yapar. Ön incelemeye ilişkin hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- Başvuru Rehberi'nde belirtilen uygunluk kriterlerine uymayan başvurular reddedilir. Ayrıca bu hususların değerlendirme sürecinin herhangi bir aşamasında tespit edilmesi hâlinde de söz konusu projeler reddedilir, bu durumun sözleşmeler imzalandıktan sonra tespit edilmesi hâlinde ise sözleşmeler feshedilir.
- Ajans ön inceleme ve değerlendirme sürecinde, Başvuru Sahibi'nden başvuru ve eki belgelere ilişkin olarak bilgi ve belge isteyebilir.

Yalnızca zamanında teslim edilen projeler ön incelemeye alınır. Ön inceleme aşamasında idari kontrol ve uygunluk kontrolü yapılır. Başvuru Rehberi'nde belirtilen bütün uygunluk kriterlerini taşıdığı anlaşılan projeler teknik ve mali değerlendirmenin yapılacağı bağımsız değerlendirme sürecine alınır.

a1) İdari Kontrol

Başvurular öncelikle şekli uygunluk açısından idari kontrole tabi tutulacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki tabloda belirtilen kriterlerin sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilir. İstenilen bilgilerden herhangi biri eksik veya yanlış ise, proje teklifi yalnızca bu esasa dayanarak reddedilebilir ve proje teklifi bu noktadan sonra artık değerlendirilmez.

Bunun dışında Ajans değerlendirme sürecini etkilemeyeceğini düşündüğü belgeleri ön inceleme ve değerlendirme aşamalarının herhangi bir zamanında Başvuru Sahibinden talep edebilir. Bu süre içerisinde söz konusu eksikliklerin giderilememesi hâlinde bu başvurular teknik ve mali değerlendirme sürecine alınmaz.

Başvuru Formu ve ekleri haricindeki Destekleyici Belgeleri eksik olan ve/veya hatalı yüklemiş olan Başvuru Sahiplerine 5 iş gününü geçmemek kaydıyla ek süre verilir. Başvuru Formu, Bütçe, Beklenen Finansman Kaynakları, Maliyetlerin Gerekçelendirilmesi bölümleri eksik olan ya da uygun doldurulmayan başvurular eksik evrak bildirimi yapılmaksızın elenir.

İDARİ KONTROL KRİTERLERİ					
Başvurunuzu yapmadan önce aşağıdaki koşulları yerine getirdiğinizi kontrol ediniz ve bütün kutucukların doldurulduğundan emin olunuz.	Başvuru Sahibi tarafından doldurulacaktır.		Ajans tarafından doldurulacaktır.		
KOŞULLAR	Evet	Uygun Koşul Değil	Evet	Hayır	Uygun Koşul Değil
1. Başvuru Formu ve diğer başvuru ekleri (Bütçe, Beklenen Finansman Kaynakları, Maliyetlerin Gerekçelendirilmesi) elektronik sistem (KAYS) üzerinden eksiksiz olarak doldurulmuştur.					
2. Başvuru Sahibi e-taahhünamesi ya da ıslak imzalı taahhünamesi uygun şekilde sunulmuştur.					
3. Başvuru Rehberi'nde talep edilen tüm zorunlu destekleyici belgeler eksiksiz bir şekilde sunulmuştur.					

a2) Uygunluk Kontrolü

UYGUNLUK KONTROLÜ					
Başvurunuzu yapmadan önce aşağıdaki koşulları yerine getirdiğinizi kontrol ediniz ve bütün kutucukların doldurulduğundan emin olunuz.	Başvuru Sahibi tarafından doldurulacaktır.		Ajans tarafından doldurulacaktır.		
KOŞULLAR	Evet	Uygun Koşul Değil	Evet	Hayır	Uygun Koşul Değil
1. Başvuru Sahibi uygundur.					
2. Proje konusu, Başvuru Rehberi'nde belirtilen kriterlere uygundur.					
3. Başvuru Sahibi, Program ilan tarihi ya da öncesi itibarıyla kurulmuştur ve faaldir.					
4. Başvuru Sahibi, Ajansın faaliyet gösterdiği TR42 Düzey 2 Bölgesi'nde (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) kayıtlıdır veya merkezleri ya da yasal şubeleri bu illerde bulunmaktadır.					
5. Proje, TR42 Bölgesi'nde uygulanacaktır.					
6. Başvuru; proje süresi, proje bütçesi ve bütçe kısıtlamaları bulunan kalemler açısından Rehber'de belirtilen limitlere uygun hazırlanmıştır.					
7. Başvuru Sahibinin kredibilitesi uygundur.					

b) Teknik ve Mali Değerlendirme

Teklif edilen bütçe de dâhil olmak üzere başvurular, aşağıda yer alan Değerlendirme Tablosu'ndaki kriterlere göre KAYS üzerinden Değerlendirme Komitesi tarafından Gizlilik ve Tarafsızlık Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Değerlendirme; sırası ile Başvuru Sahibi'nin işletme kapasitesi, proje konusunun programın amaç ve öncelikleri ile ilgiliği, projenin destek sonrası sürdürülebilirliği ile projenin bütçe ve maliyet etkinliği göz önüne alınarak tamamlanacaktır.

Bu değerlendirmenin sonunda, altmış beş (65) ve üzerinde puan alan başvurular en yüksek puanlıdan başlayarak başarılı projeler olarak listelenir. Yapılan puanlamada, altmış beş ve daha fazla ayrıca varsa diğer eşik değerler üzerinde puan alan başvurular başarılı projeler olarak listelenir. Eşit puan alan başarılı projeler bakımından; öncelikle ilgililik bölümü için bağımsız değerlendiricilerin verdikleri puanların ortalaması; bunun da eşit olması hâlinde mali ve operasyonel kapasite bölümünden alınan puanların ortalaması en yüksek olanlar dikkate alınır. Bu hususta da eşitlik olması hâlinde başvuru tarihi ve saati esas alınacak daha önce yapılan başvuru üst sırada yer alır.

Genel Sekreter, teknik değerlendirme sonunda başarılı olan projelerin bütçe incelemesini yapar veya yaptırır; sonrasında ise asıl ve yedek projeleri yerli malı belgesine sahip mal alımını taahhüt etmesi bakımından da inceler ya da inceletir. Bu taahhüdün revize edilmiş proje bütçesine oranı en az yüzde yirmi ise 1, en az yüzde otuz ise 2, en az yüzde kırk ise 3, en az yüzde elli ise 4, yüzde yetmiş beş ve fazlası ise 5 puan projenin nihai değerlendirme puanına eklenir ve başarılı proje listesi bu sonuçlara göre yeniden oluşturulur.

Yerli malı belgesine sahip mal alımı taahhüdü ayrıca bir performans göstergesi olarak belirlenir ve proje sonunda bu taahhüdün gerçekleştirilmesi hâlinde destek tutarının yüzde 5'inden az olmamak üzere uygulanacak ilave cezai şartta da sözleşmede yer verilir.

DEĞERLENDİRME TABLOSU		Puan
1. MALİ VE OPERASYONEL KAPASİTE		25
1.1	- Başvuru Sahibi, proje yönetimi konusunda yeterli deneyime sahip mi? - Başvuru Sahibi, yeterli teknik uzmanlığa sahip mi? Firmanın ilgili alanda ürün geliştirme/üretim geçmişi veya teknik referansı var mı? - Başvuru Sahibi, yeterli yönetim kapasitesine sahip mi? (Personel, ekipman ve proje bütçesini idare edecek bilgi ve beceri dâhil olmak üzere)	16
1.2	Başvuru Sahibi, yeterli ve istikrarlı finansman kaynaklarına sahip mi?	9
2. İLGİLİLİK		30
2.1	Proje, Programın hedef ve öncelik alanlarından herhangi biri ya da birkaçı ile ne düzeyde ilgilidir? Performans göstergelerinde belirlenen hedefler proje amaçlarıyla uyumlu, gerçekçi, doğrulanabilir ve ölçülebilir nitelikte mi? (Yüksek puan verilebilmesinin koşulu; projenin, en az bir önceliği özellikle işaret etmesi ve dijital dönüşüm, istihdam artışı, sürdürülebilir kalkınma gibi alanlarda özel bir katma değer unsuru içermesidir.)	10
2.2	Proje konusu ürün, hizmet ya da teknoloji hedef grubunda bulunan sektör, firma ya da tekil kullanıcıların ihtiyaçlarıyla ne ölçüde ilgilidir? Hedef grupların gereksinimleri net bir şekilde belirlenmiş mi, tespitler fizibilite/ön fizibilite/ihtiyaç analizi/dijital dönüşüm olgunluk analizi/mevcut durum analizi vb. çalışma ile desteklenmiş mi ve proje bunları gerektiği şekilde muhatap alıyor mu?	16
2.3	Proje, başvuruya konu alanda bölgedeki teknogirişimci start-up'ların ya da diğer ekosistem unsurlarının çalışmalarına katkı sağlayacak bileşenler (işbirliği, ürün satın alma vb.) içeriyor mu?	4
3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		30
3.1	Proje somut katma değer unsurları içermekte midir? Proje kapsamında desteklenecek ürün/hizmet/teknoloji, piyasadaki rakiplerine kıyasla ölçülebilir verimlilik, kalite, maliyet avantajı sağlıyor mu? Proje potansiyel çarpan etkileri içermekte midir? Projenin içinde bulunduğu sektöre ya da bağlantılı sektörlerle potansiyel olumlu etkisi ne düzeydedir?	10
3.2	Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi? Mali Sürdürülebilirlik (Destek sona erdikten sonra faaliyetler nasıl finanse edilecek?) Projenin finansal sürdürülebilirliğine katkı sağlayacak bir gelir modeli sunulmuş mu? Projeye konu ürün, hizmet ya da teknolojinin ihracat potansiyeli var mı? Kurumsal Sürdürülebilirlik (Faaliyetlerin devam ettirilmesine imkân tanıyan kurumsal ve teknik yapı güçlü mü? Proje sonunda da bu yapının devam etmesi muhtemel mi?) Proje sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösteriyor mu? Proje dijital ve/veya yeşil dönüşüm açısından sürdürülebilirlik ve verimliliğe somut katkı sağlıyor mu?	10
3.3	Proje çıktısına yönelik pazar doğrulaması (sipariş, niyet mektubu, pilot müşteri) var mı? Proje kapsamında gerçekleştirilecek yatırım sonucu ortaya çıkacak ürün veya hizmetin piyasada talep gördüğü veya sipariş edildiğine ilişkin belgeler sunulmuş mu? Ürünün ticari ölçeklenme potansiyeli var mı?	10
4. BÜTÇE VE MALİYET ETKİNLİĞİ		15
4.1	Proje bütçesi, Başvuru Rehberi'nde belirlenen esaslara uygun hazırlanmış mı? Bütçe tutarları belirlenirken nitelikli bir piyasa araştırması yapılmış mı? Projede yer alan bütçe kalemlerinin her biri en az bir faaliyetle doğrudan ilişkili mi? Yapılması öngörülen harcamalar projenin uygulanması için gerekli mi?	15
EN YÜKSEK TOPLAM PUAN		100

2.4. Değerlendirme Sonucunun Bildirilmesi

2.4.1. Bildirimin İçeriği

Başvuru sahiplerine, başvurularının sonucuna ilişkin durum yazılı olarak bildirilecektir. Başvurunun **reddedilmesi veya destek verilmemesi kararı**, aşağıda **belirtilen gerekçelere dayandırılacaktır**:

- Taahhütname, son teslim tarihinden sonra alınmıştır.
- Başvuru eksiktir veya belirtilen idari ve/veya uygunluk koşullarını sağlamamaktadır.
- Başvuru Sahibi uygun değildir.
- Başvuru Sahibi'nin kredibilitesi uygun değildir.
- Proje uygun değildir. (Örneğin teklif edilen projenin program kapsamında olmaması, teklifin izin verilen azami süreyi aşması, talep edilen katkının izin verilen azami katkıdan daha fazla olması vb.)
- Talep edilen destekleyici belgelerin biri ya da birkaçı belirtilen son tarihten önce teslim edilmemiştir.
- Proje, Program'la yeterince ilgili değildir.
- Başvuru Sahibi'nin mali ve işletme kapasitesi yeterli değildir.
- Proje, teknik ve mali açıdan, seçilmiş olan diğer projelere göre daha az puan almıştır.
- Yapılan ön izleme ziyareti ve değerlendirmelerde risk bulguları tespit edilmiştir.
- Yönetim Kurulu'nun değerlendirmenin tarafsızlığı ve tutarlılığını, projelerin birbirleriyle tamamlayıcılığını ya da bölgenin mekânsal ve sektörel önceliklerini dikkate alarak yaptığı nihai değerlendirme neticesinde uygun bulunmamıştır.

✳ Önemli Not

Ajans'ın bir başvuruyu reddetme ya da destek vermeme kararı nihaidir.

2.4.2. Öngörülen Zaman Planı

Değerlendirme sonuçları hakkında başvuru sahiplerini bilgilendirmek için Ajans'ın planladığı tarih **05/02/2027**'dir. Bu tarih kesin olmayıp proje sayısı, onay süreçleri ve diğer etkenlere göre değişebilecektir.

2.5. Sözleşme İmzalanması ve Uygulama Koşulları

Verilecek destek miktarı ve uygulamaya ilişkin ilke ve kurallar, başvuru sahibi ile Ajans arasında imzalanacak bir sözleşmeye bağlanır. Başvuru sahipleri, desteklenmesine karar verilen projelerin Ajans tarafından **ilan edilmesinden itibaren yazılı bildirimi beklemeksizin on beş (15) iş günü içinde** söz konusu **belgeleri Ajans'a teslim eder**. Süresi içerisinde söz konusu belgeleri teslim etmeyen başvuru sahipleri ile **sözleşme imzalanmaz**.

✳ Önemli Not

Başvuru Sahibi'nin kredibilite tutarı, sözleşme imzalanmadan önce Ajans tarafından kontrol edilir. Kredibilitesini kaybeden firmalarla **sözleşme imzalanmaz**. Destek ödemeleri; Yararlanıncının GFT açılış süreçlerinin tamamlanmasından sonra gerçekleştirilir.

Sözleşme imzalanmadan önce Ajans, gerektiğinde Başvuru Sahibi'nden ek bilgi ve belge isteyebilir. Sözleşmeler, **gerekli belgelerin temininden sonra** Başvuru Sahiplerine **beş (5) iş günü içinde elektronik ortamda yapılacak bildirimi müteakip en geç on (10) iş günü içinde imzalanır**. Bu süre zarfında sözleşme imzalamak üzere Ajans'a başvurmayan Başvuru Sahipleri, söz konusu destekten feragat etmiş sayılır. Bunların yerine, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla yedek listede yer alan Başvuru Sahipleri **en yüksek puanlı projeden başlamak üzere** sözleşme imzalamaya davet edilir.

Destekten feragat edenler ve sözleşme imzalanmayacak Başvuru Sahipleri ile Program bütçesinden arta kalan tutar karşılığında, öngörülen toplam destek bütçesiyle sınırlı olmak koşuluyla, yedek listeden davet usulü bakımından da yukarıdaki hükümler aynen uygulanır.

Sözleşme, özellikle aşağıda **belirtilen hakları ve yükümlülükleri düzenler**:

Kesin Destek Tutarı: Azami destek tutarı sözleşmede belirtilecektir. Bu tutar, tahminlere dayalı bir şekilde hazırlanan bütçe çerçevesinde belirlenecektir. Kesin destek tutarı, proje sona erdiğinde ve nihai rapor sunulduğunda kesinlik kazanacaktır.

Mali destek hiçbir koşulda sözleşmede belirtilen tutarı geçemez, sözleşme tutarını aşan ek ödeme yapılamaz ve yararlanıcı tarafından aynı sözleşme kapsamında ek destek talebinde bulunulamaz. Proje uygulama döneminde, değişen piyasa koşulları nedeniyle proje kapsamındaki gerçekleştirmelerin proje bütçesindeki rakamlardan yüksek çıkması hâlinde artan değer mali destek yararlanıcısı tarafından karşılanması kaydıyla, Ajans tarafından uygun maliyet olarak değerlendirilebilir.

Hedeflerin Gerçekleştirilememesi: Yararlanıcının sözleşme koşullarını yerine getirmemesi hâlinde Ajans destek tutarını azaltabilir ve/veya o zamana kadar ödenen tutarların tamamen ya da kısmen geri ödenmesini talep edebilir. Ayrıca desteklenen proje veya faaliyet kapsamında, Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz verilmemesi, izleme ziyaretlerinde uygulama ve yönetim mekânlarına erişimin zorlaştırılması yahut engellenmesi veya projenin sözleşmeye, eklerine ve yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yürütülmediğinin tespiti hâlinde Ajans, ödemeleri durdurabilir ve/veya sözleşmeyi feshederek buna ilişkin mevzuatta ve sözleşmede belirtilen hukuki yollara başvurabilir.

Sözleşmenin Değiştirilmesi: Yararlanıcıların projelerini, Ajans ile imzaladıkları sözleşme hükümleri doğrultusunda uygulamaları esastır. Ancak sözleşmenin imzalanmasından sonra projenin uygulamasını zorlaştıracak veya geciktirecek önceden öngörülemeyen ve beklenmeyen durum yahut Yönetmeliğin 45. maddesinde belirtilen mücbir sebepler söz konusu ise sözleşme tarafların mutabakatı ile projenin son ayı hariç uygulamanın herhangi bir safhasında değiştirilebilir. Sözleşme bildirim mektubu veya zeyilname olmak üzere iki yolla değiştirilebilir. Projelere ilişkin her türlü değişiklik Proje Uygulama Rehberi'nde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde Ajans tarafından değerlendirilir.

Raporlar: Yararlanıcılar, uygulama sürecinde, projede kaydedilen ilerleme ve gerçekleştirmeleri içeren raporlar sunmak zorundadır. Bunlar; sözleşmede belirtilen dönemlerde sunulacak ara raporlar ve proje faaliyetlerinin tamamlanmasını takiben sunulacak nihai rapor ile projenin etkilerinin değerlendirilebilmesi amacıyla sunulacak proje sonrası değerlendirme raporundan oluşmaktadır. Ayrıca Ajans, yararlanıcıdan ilave bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

Projeye Ait Kayıtlar: Yararlanıcı, proje uygulamasına dair tüm hesap ve kayıtları şeffaf bir şekilde tutmakla yükümlüdür. Bu kayıtlar proje uygulaması son erdikten sonra beş (5) yıl süreyle saklanmalıdır.

Denetim: Gerektiğinde yapılacak denetimler sırasında Yararlanıcı, proje uygulama ve yönetim yerlerine erişimi zorlaştırmamak yahut engellemek ve talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi görevli personele zamanında sunmak zorundadır. Sözleşme hükümleri, Ajans tarafından hem kayıtlar üzerinde hem de yerinde yapılabilecek denetimlere olanak tanıyacaktır.

Ödemeler: Ajans'ın Yararlanıcı'ya yapacağı ödemeler aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilecektir:

- Kullanılacak kredi, Yararlanıcı'nın ilgili aracı kuruluş nezdindeki proje özel hesabına, Aracı Kuruluş tarafından GFT açılışlarının yapıldığının Ajans'a bildirilmesinden sonra 7 günlük süre içinde aktarılır.
- Proje özel hesabına aktarılan tutar, Aracı Kuruluş ile yapılan protokol gereği 7 gün hesapta bekledikten sonra ancak Ajans tarafından blokaj çözme onayı verilmesi durumunda harcanmak üzere blokeli olarak hesapta tutulur.
- Sağlanan kredi tamamen harcanana kadar, proje hesabının bakiyesi proje özel hesabına bağlı ve gelir getirici bir hesapta, bu kapsamda elde edilen bütün getiri ve haklar Ajans'a ait olacak şekilde değerlendirilir.
- Yararlanıcı tarafından Yüklenicilere yapılacak ödemeler proje süresi içerisinde gerçekleştirilebilecektir. Bu kapsamda, yararlanıcıların ilgili ödemeye ilişkin tevsik edici belgeleri ödeme gününden en az 5 iş günü öncesinde ilgili Aracı Kuruluş'a sunması gerekmektedir.

Geri Ödemeler: Yararlanıcı'nın kullanmış olduğu kredinin geri ödemesi aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılır:

- Geri ödeme tutarı, Destek Sözleşmesi'nde belirlenen destek tutarı esas alınarak oluşturulan GFT kayıtları çerçevesinde belirlenir. Geri ödemeler, ilk 6 ayı geri ödemesiz dönem olmak üzere takip eden 18 aylık sürede üçer aylık aralıklarla 7 eşit taksit halinde yapılır. Taksit tutarları ve vade tarihleri, Destek Sözleşmesi'nde yer alan geri ödeme hükmü doğrultusunda Ajans tarafından Aracı Kuruluşa bildirilir ve GFT kayıtları bu bilgiler esas alınarak oluşturulur.

- Yararlanıcı'ya sözleşme tarihinden itibaren en az 6 (altı) ay geri ödemesiz dönem tanınır. Geri ödemesiz dönem, projeye ilişkin destek sözleşmesinin imzalandığı tarihte başlar. Bu program kapsamında kredi vadesi 24 (yirmi dört) aydır. İlk taksit, kredinin tahsis edilmesini takip eden 6 (altı) aylık sürenin sonunda; kalan 6 (altı) taksit ise 3 (üç) aylık aralıklarla olmak üzere toplam 7 (yedi) eşit taksit halinde geri ödenir. Geri ödeme tarihlerinin iş günü olmayan bir güne rastlaması halinde ödeme takip eden ilk iş günü yapılır.
- Vadesi gelen bir taksit ödemesi için süreç aşağıdaki gibi işletilir;
 - i. Yararlanıcı'nın bankadaki tanımlı proje hesabına vadesi gelmeden önce ilgili taksit tutarını Ajans'a otomatik transfer edilmek üzere yatırması
 - ii. Vadesi gelen ve Yararlanıcı tarafından yatırılmayan taksit tutarı için Banka tarafından tanımlanan kredi limitinden Ajans'a yatırılacak tutarın tahsil edilmesi (kredi limitinden karşılanarak Yararlanıcı namına Ajans'a yapılacak ödemeler için Yararlanıcıya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilen nakdi finansman maliyetlendirmesi oranında aracı kuruluş tarafından maliyetlendirme yapılacaktır)
 - iii. Ödemesi yapılan taksit tutarının Banka tarafından Ajans hesaplarına transferi

- Ajans tarafından sağlanan kredinin herhangi bir şekilde kullanılmaması ve/veya yapılan bir harcamanın Ajans tarafından uygun maliyet olarak değerlendirilmemesi durumunda sözleşmedeki cezai hükümler saklı kalmak kaydıyla desteğin geri alınmasına ilişkin süreçler yürütülür. Proje sonunda sunulan nihai raporun değerlendirilmesi neticesinde, destek tutarının herhangi bir kısmının kullanılmadığının veya yapılan bir harcamanın uygun maliyet olarak kabul edilmediğinin tespit edilmesi halinde, söz konusu tutarlara ilişkin iade, mahsup, tahsilat, GFT kayıtlarının devamı, revizyonu veya iptali işlemleri Destek Sözleşmesi, Başvuru Rehberi ve Aracı Kuruluş ile imzalanan protokol hükümleri çerçevesinde yürütülür.

Tanıtım ve Görünürlük: Yararlanıcılar, Ortakları ve Yükleniciler; hizmet, mal alımı ve yapım işleri faaliyetlerinde Ajans'ın sağladığı mali desteği ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın genel koordinasyonunu görünür kılmak ve tanıtmak için, Ajans'ın internet sitesinde (www.marka.org.tr) yayımlanan "**Tanıtım ve Görünürlük Rehberi**"ne uygun olarak gerekli önlemleri alır.

Satın Alma İşlemleri: Program kapsamında Yararlanıcılar tarafından yürütülecek projelerin satın alma usulleri konusunda Proje Uygulama Rehberi hükümleri uygulanmaz. Proje kapsamında yapılacak tüm satın almalar Yararlanıcı tarafından gerçekleştirilecek olup her halükarda oluşan maliyetler piyasa koşullarına uygun olmalıdır.

Proje ile Sağlanan Tesis ve Ekipmanların Mülkiyeti: Yürütülen programlar kapsamında alımı desteklenen alet, teçhizat, yazılım, malzeme ve sistemler ile yapımı gerçekleştirilen tesislerin mülkiyeti ve bunlar üzerindeki fikri mülkiyet hakları Yararlanıcı'ya aittir. Yararlanıcı'nın; sözleşme kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin; Genel Sekreter'in gerekçeli ve yazılı izni olmaksızın proje süresince ve projenin sona ermesinden itibaren üç yıl süreyle üzerinde üçüncü kişi lehine ayni ya da şahsi hak tesis edemeyeceği ve projede belirtilen iş yeri dışında kullanamayacağı, aksi halde destek miktarının iki katı tutarında Ajans'a tazminat ödeyeceği hususu sözleşmede yer alır.

2.6. Performans Göstergeleri

Proje Düzeyi Performans Göstergeleri

Proje düzeyinde belirlenecek performans göstergelerinin proje amacı ve faaliyetleriyle uyumlu ve tutarlı olması gerekmektedir. Başvuru sahipleri **başvuru formunda** ve **Mantıksal Çerçeve'de yer alan** ve projenin başarısını ölçmede başvurulacak performans göstergelerini belirlerken, KAYS'taki performans göstergeleri arasından projelerine uygun olanları kullanmak durumundadır. **Proje çıktılarını en iyi temsil ettiği değerlendirilen sınırlı sayıda gösterge kullanılmalı;** birbirini tekrar eden, proje ile ilgisi olmayan, gösterge sayısını artırmaya yönelik gereksiz gösterge kullanımından kaçınılmalıdır.

Aşağıdaki **Performans Göstergeleri** bu Program'ın amaç ve hedefleri ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, Ajans'a sunulacak projeler kapsamında faaliyet planlamasının bu göstergelere katkı sağlayacak şekilde yapılması önemle tavsiye edilir. Desteklenecek projelerin tamamlanmasıyla birlikte Ajans tarafından Başvuru Sahibince belirlenen performans göstergelerine ulaşıp ulaşılmadığının **kontrolü yapılacaktır**. Başvurusu yapılan proje kapsamında tablodaki göstergelerden **proje konusuyla ilgili olanlar seçilerek** kullanılacaktır. Tüm projelerin tamamlanmasını müteakip, proje göstergeleri bir araya getirilerek Program'ın performans göstergeleri oluşturulacaktır.

#	Kod	Gösterge	Birim
1.	G1	Sürekli İstihdam	Kişi
2.	G2	Geçici İstihdam	Kişi
3.	G4	İstihdam Edilen Kadın Sayısı	Kişi
4.	G5	İstihdam Edilen Genç Sayısı	Kişi
5.	G7	Eğitim Sayısı	Adet
6.	G8	Eğitim Süresi	Saat
7.	G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi
8.	A46	Engellenen Gaz Emisyonu	Ton
9.	A48	Tasarruf Edilen Su Miktarı	m3/yıl
10.	A49	Tasarruf Edilen Elektrik Enerjisi Miktarı	kWh/yıl
11.	A50	Tasarruf Edilen Doğalgaz Miktarı	m3/yıl
12.	A51	Tasarruf Edilen Hammadde Miktarı	ton/yıl
13.	A52	Tasarruf Edilen Kimyasal Madde Miktarı	ton/yıl
14.	K1	Toplam Üretim Değeri	TL

#	Kod	Gösterge	Birim
15.	K2	Yurt İçi Satış Tutarı	TL
16.	K3	Yurt Dışı Satış Tutarı	TL
17.	K6	Üretim Kapasitesi	Adet, ton, m3
18.	K7	Üretim Miktarı	Adet, ton, m3
19.	K8	Makine Sayısı	Adet
20.	K9	Yerli Makine Sayısı	Adet
21.	K10	İthal Makine Sayısı	Adet
22.	K11	Üretim Hattı Sayısı	Adet
23.	K15	Müşteri Sayısı	Adet
24.	K16	Yurt Dışı Müşteri Sayısı	Adet
25.	K17	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	Adet
26.	K18	Ürün Çeşidi Sayısı	Adet
27.	K19	Yenilikçi Ürün Çeşidi Sayısı	Adet
28.	K24	Marka Tescil Sayısı	Adet
29.	K25	Patent/Faydalı Model Başvuru Sayısı	Adet
30.	K34	Depolama Kapasitesi (Soğuk vb.)	Ton
31.	K38	Kurulan/Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezi Sayısı	Adet
32.	K42	Geri Dönüşüm Teknolojilerine Yatırım Tutarı	TL
33.	K43	İş Birliği Yapılan Kurum Sayısı	Adet
34.	K44	Üniversite/Ar-Ge Kurumu ile İş Birliği Sayısı	Adet

#	Kod	Gösterge	Birim
35.	K51	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	Adet
36.	K52	Çevre Dostu Ürün Sayısı	Adet
37.	K54	Atıktan Elde Edilen Ürün Sayısı	Adet
38.	K55	Atıktan Elde Edilen Ürün Miktarı	Ton
39.	K62	Modernizasyonu Sağlanan Üretim Hattı Sayısı	Adet
40.	K63	Verimlilik Artışı	%
41.	K69	Uygulanan Kaynak Verimliliği Artırıcı Proje Sayısı	Adet
42.	K70	Yıllık Toplam Yakıt Tasarrufu Miktarı	TEP
43.	K80	Alınan Yerli Ürün Belgesi Sayısı	Adet
44.	K88	Birim Üretim Maliyetlerinde Azalma Oranı	%
45.	K92	Kurulan Dijital Ürün Takip Sistemi Sayısı	Adet

Program Düzeyi Performans Göstergeleri

Ajans, Program'ın tamamlanmasının ardından etki değerlendirmesi yapmak amacıyla proje düzeyinde performans göstergeleri bir araya getirilerek program performans göstergeleri oluşturulacaktır. Dolayısıyla Program performansı belirlenirken kullanılacak göstergeler, proje düzeyi göstergelerle aynı olacaktır.

• 2026 • YENİLİKÇİ TARIM FAİZSİZ KREDİ DESTEĞİ PROGRAMI •

T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Yenişehir Mahallesi Demokrasi Bulvarı No:72/A
PK: 41050 İzmit/KOCAELİ

0(262) 332 01 44

www.marka.org.tr

pub@marka.org.tr

MARKA
DOĞU MARMARA
KALKINMA AJANSI

